POLITIE

Financiële Verantwoording

2015

« waakzaam en dienstbaar »

Inhoud

Samenvatting

De Financiële Verantwoording doet verslag van de begrotingsuitvoering door de politie in het afgelopen jaar. Daarbij wordt ingegaan op de resultaten over 2015, mede in het licht van de transitie waar de politie momenteel voor staat.

Het jaar 2015 stond in het teken van de verdere opbouw van de eenheden, het Politiedienstencentrum en de staf korpsleiding. De vorming van het korps is een omvangrijk proces, met geleidelijke overgang en organisatorische veranderingen. Dit vindt plaats binnen de uitvoering van het reguliere werkpakket en de aanzienlijke inzet ten behoeve van omvangrijke evenementen zoals de Cybertop en bijvoorbeeld de toename van het aantal vluchtelingen. De herijking van de realisatie van nationale politie in het najaar van 2015 bracht meer realisme in het wat het korps aan reguliere en veranderopdrachten aan kan in het gegeven tijdsbestek. Desondanks staat het korps voor nieuwe uitdagingen, waaronder het meer ruimte geven aan lokaal maatwerk en het intern verder verbeteren van de (financiële) sturing en beheersing.

Het op peil houden van de politieprestaties, de transitiefase en extra taken vragen om meer inzet van vooral personele capaciteit. Dit betreft zowel de inzet van medewerkers in vaste dienst als van tijdelijk ingehuurde medewerkers. De additionele kosten die hiermee gepaard gaan, hebben mede geleid tot een negatief resultaat over 2015 van € 30 miljoen.
Tevens zijn de uitkomsten van het op 1 februari 2016 gesloten Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015-2017 met een neutraal financieel effect verwerkt in de jaarrekening. De kosten van de terugwerkende kracht van de hiernaast gemaakte afspraken over vakantieloon komen daarentegen volledig ten laste van de politie. Het financiële resultaat daalt daardoor additioneel met € 42 miljoen.

Samengevat zijn de financiële resultaten over het jaar 2015 als volgt[1]:

Exploitatieresultaat

Bedragen x € 1 miljoen / presentatie cf begroting	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Totaal bijdragen	**5.145**	**4.955**	**5.028**
Exploitatiekosten			
Personeel en opleidingen	4.169	3.910	3.943
Materieel	1.170	1.170	1.217
Totaal exploitatiekosten	**5.339**	**5.080**	**5.160**
Resultaat uit normale bedrijfsvoering	**-194**	**-125**	**-132**
Buitengewone baten	122	125	162
Exploitatieresultaat	**-72**	**-**	**30**

1 De buitengewone baten betreffen de voorgenomen onttrekkingen aan de algemene reserve en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve ICT, conform de presentatie in de begroting. Het gepresenteerde exploitatieresultaat betreft derhalve de additionele mutatie op de algemene reserve.

Tegenover de hogere kosten voor personeel en opleidingen staan gedeeltelijk ook hogere bijdragen vanuit het Rijk. Dit betreft onder andere de kosten van vertrekstimulerende maatregelen in de voorfase van de personele reorganisatie en de kosten van het Arbeidvoorwaardenakkoord 2015-2017.
Verder heeft de hiervoor al genoemde extra behoefte aan personele capaciteit geleid tot hogere kosten. Het afronden van de personele reorganisatie is een voorwaarde om de inzet van ingehuurde medewerkers te kunnen beperken.
De gerealiseerde materiële kosten liggen per saldo in lijn met de begroting. De uitkomsten komen echter mede voort uit enerzijds nog niet volledig gerealiseerde besparingsdoelstellingen en anderzijds uitgestelde investeringen om in de toekomst besparingen te kunnen behalen. Beide ontwikkelingen leggen druk op de toekomst.

De politie maakt in 2015, deels conform begroting, gebruik van het eigen vermogen. Door het negatieve financiele resultaat en het ten laste van de politie komen van de terugwerkende kracht vakantieloon daalt de algemene reserve meer dan was voorzien. Per saldo neemt de omvang van de reserves en daarmee de buffer voor het opvangen van tegenvallers en uitgaven aan ICT af met € 194 miljoen, maar deze blijft binnen de wettelijke kaders.

De bij de vorming van nationale politie reeds voorziene reductie van kosten is al verdisconteerd in de verlaging van de jaarlijkse bijdragen. Door incidentele ontwikkelingen zijn de bijdragen in 2015 hoger dan begroot. Meerjarig dalen deze echter. De structurele besparingsdoelstelling voor de politie bedraagt inmiddels circa een half miljard euro. Dit betreft een verdubbeling ten opzichte van de efficiencytaakstelling die was gekoppeld aan de vorming van nationale politie. Daarnaast waren er beleidsintensiveringen, waarvoor extra dekkingen verkregen zijn.
Tegelijkertijd is er nog steeds sprake van een substantiële overbezetting in de operationele sterkte vanwege beleidsbeslissingen in het verleden en een hogere feitelijke uitstroomleeftijd. Financieel moeten daarom alle zeilen bijgezet worden om in komende jaren binnen het budgettaire kader te blijven.

De bedrijfsvoeringsparagraaf betreft een uitzonderingsrapportage waarin nader wordt ingegaan op de onderwerpen financiële rechtmatigheid, totstandkoming beleidsinformatie, financieel en materieel beheer en overige aangaande de bedrijfsvoering. Het voornaamste onderwerp betreft financiële rechtmatigheid.

Bij dit onderdeel is verantwoord dat de omvang van de inkopen die niet conform de hiervoor geldende wet- en regelgeving hebben plaatsgevonden over het verslagjaar € 298 miljoen bedraagt (2014: € 312 miljoen). Deze onrechtmatigheid is vastgesteld op basis van een doorontwikkelde en aangescherpte analyse van de financiele bestedingen op het gebied van inkopen. De ter vergelijking opgenomen cijfers over voorgaand boekjaar zijn tevens aangepast op basis van deze aangescherpte analyse. De omvang van de onrechtmatige inkopen is gestabiliseerd. De verwachting is dat daling van de onrechtmatigheid zich in 2016 inzet. Verhoogde management aandacht voor rechtmatige inkoop blijft echter onverminderd nodig. Ten aanzien van de personeels- en salarisadministratie is 2015 een jaar van grote veranderingen geweest. Diverse HRM systemen zijn samengevoegd in nieuwe systemen en er hebben vele wijzigingen plaatsgevonden in wet- en regelgeving. Al deze veranderingen hebben in 2015 niet geleid tot onrechtmatigheden van materiële omvang.

Eigen vermogen **Bedragen x € 1 miljoen**	**31 december** **2015**	**Geraliseerde mutatie** **2015**	**31 december** **2014**
Algemene reserve	156	-95	251
Bestemmingsreserve ICT	136	-99	235
Totaal	**292**	**-194**	**486**

1

Verslag

Verslag

1.1 Inleiding

Voor u ligt de Financiële Verantwoording 2015 van de politie, waarin verslag wordt gedaan van de financiële resultaten van het afgelopen jaar. Deze verantwoording is opgesteld conform artikel 35 van de Politiewet 2012 en in overeenstemming met de bepalingen in het Besluit financieel beheer politie en de opeenvolgende jaaraanschrijvingen van de minister van Veiligheid en Justitie. De financiële resultaten worden vergeleken met de begroting 2015 en de jaarrekening 2014.

Conform artikel 7 van het Besluit financieel beheer politie wordt de jaarrekening, als bijlage van de jaarrekening van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, ter informatie aan de Staten-Generaal gezonden. Naast de Financiële Verantwoording is er het Jaarverslag 2015 van de politie, waarin verslag wordt gedaan van de realisatie van de landelijke prioriteiten, van doelstellingen op het vlak van de bedrijfsvoering en van de vorming van nationale politie.

De financiële uitkomsten van het jaar 2015 dienen bezien te worden in perspectief. Zo wordt de politie geconfronteerd met dalende financiële kaders in de komende jaren, terwijl een overbezetting bestaat ten opzichte van de doelsterkte. Hiernaast is een reorganisatie gaande van een aanzienlijke omvang. Dit perspectief wordt hieronder nader beschreven.

Dalende financiële kaders en overbezetting

Vanuit opgelegde taakstellingen dient sinds de start van de nationale politie omgegaan te worden met een krimpend financieel kader. De ombuigingen en aanvullende maatregelen zijn, met de nodige risico's op de haalbaarheid, verwerkt in de begroting en meerjarenraming. Daarbij gaat het onder andere om een dalende personele bezetting, het inboeken van efficiencyvoordelen vanuit de concentratie van de bedrijfsvoering en besparingen op direct beïnvloedbare kostenposten.

De structurele besparingsdoelstelling voor de politie bedraagt inmiddels circa een half miljard euro. Dit betreft een verdubbeling ten opzichte van de efficiencytaakstelling die was gekoppeld aan de vorming van nationale politie. Daarnaast waren er beleidsintensiveringen, waarvoor extra dekkingen verkregen zijn.

Tegelijkertijd is er nog steeds sprake van een substantiële overbezetting in de operationele sterkte vanwege beleidsbeslissingen in het verleden en een substantieel hogere feitelijke uitstroomleeftijd. Door de vertraging in de personele reorganisatie kent de uitvoering van de begroting nog eens extra uitdagingen.

Omvangrijke veranderoperatie

De nationale politie ging op 1 januari 2013 van start. Het korps is bezig met een omvangrijke veranderingsoperatie: het realiseren van de inrichting, de daarvoor uit te voeren personele reorganisatie en veranderingen op het gebied van cultuur, gedrag en leiderschap. In deze jaren zal het korps geleidelijk steeds verder worden opgebouwd en ingericht.

In het afgelopen jaar is uitvoerig gekeken naar het tempo en de ambities bij de vorming van nationale politie. Er is door alle betrokkenen geconstateerd dat ten aanzien hiervan meer realisme nodig is. Alleen op deze manier kan de politie slagen in haar opdracht om stevig in verbinding met haar gezag en partners, een betere organisatie te bouwen voor een veiliger Nederland. Dit realisme uit zich in meer tijd om de 'basis op orde' te krijgen, meer integrale sturing op veranderingen en verbeteringen, meer aandacht voor het welzijn van medewerkers en het meer inzetten op kwaliteit, te beginnen in de bedrijfsvoering.

Sturing en beheersing

Alles is gericht op het binnen de financiële kaders blijven. Naast een enorme inzet op de inrichting, opbouw en realisatie wordt ook veel belang gehecht aan (financiële) sturing en beheersing en de inzet van maatregelen die daarbij horen, zoals strategisch HRM-beleid, kostenbeheersing via gecentraliseerde inkoop en frequente rapportages over de uitvoering van het beleid en de bijbehorende begroting.

Tegelijk is geconstateerd dat in de sturing van het korps meer ruimte voor lokaal maatwerk wenselijk is. Samen met het - via onder andere harmonisatie en standaardisatie – realiseren van de afgesproken besparingen binnen de bedrijfsvoering, stelt dit hoge eisen aan het korps. Dit vraagt om een zorgvuldige balans tussen de keuzes van het gezag en de beschikbare mogelijkheden van het korps, die in de loop van de tijd steeds opnieuw gevonden moet worden.

Hiernaast wordt binnen de politie gewerkt aan meer integrale sturing binnen en tussen de kolommen van de bedrijfsvoering. Dit betreft aspecten van planvorming, integrale afweging van belangen en mogelijkheden, verbeterde control en beschikbaarheid van managementinformatie.

Leeswijzer

Het vervolg van hoofdstuk 1 gaat in op de financiële resultaten. Hierin wordt eveneens ingegaan op de onderkende risico's.
Het tweede hoofdstuk, de feitelijke jaarrekening 2015, bevat de overzichten van de exploitatierekening, balans en kasstroom, alsmede de toelichtingen daarop. Dit hoofdstuk wordt besloten met de bedrijfsvoeringsparagraaf, waar wordt ingegaan op de financiële rechtmatigheid, de totstandkoming van beleidsinformatie en het financieel en materieel beheer.
Het laatste hoofdstuk bevat informatie over de gebeurtenissen na balansdatum, de resultaatbestemming en tevens de controleverklaring van de externe accountant.
In de bijlagen zijn gespecificeerde overzichten opgenomen van de ontvangst en besteding van de rijks- en overige bijdragen, de kosten van de vorming van nationale politie en de meerkosten met betrekking tot het Aanvalsprogramma ICT.

1.2 Financiële resultaten

De begroting is de concrete vertaling van het vastgestelde meerjarige beleid van de politie naar financiële middelen. De belangrijkste financiële uitgangspunten bij het opstellen van de begroting zijn:

- Het sturen op de uitvoering binnen de gestelde financiële kaders.
- Het sturen op het realiseren van een betaalbare operationele sterkte en een niet-operationele sterkte van passende omvang.
- Het realiseren van de besparingsdoelstellingen, wat ook voor een belangrijk deel door de personele sterkte wordt bepaald.
- Het op peil houden van het vermogen, dat wil zeggen het vermogen binnen de geldende kaders brengen, dan wel houden (bufferfunctie eigen vermogen).

Hierna wordt ingegaan op de uitkomsten in 2015 bij deze uitgangspunten.

Uitvoering niet binnen de financiële kaders

De begroting zoals vastgesteld door de minister van Veiligheid en Justitie vormt het financiële kader voor het jaar 2015. De politie stuurt op uitvoering binnen de gestelde financiële kaders.

In de begroting 2015 zijn de voorgenomen onttrekkingen aan het eigen vermogen gepresenteerd als buitengewone baten. Toepassing van deze systematiek op de realisatie geeft onderstaand overzicht van de financiële uitkomsten van 2015[2].

Ten opzichte van de begroting zijn de kosten bijna € 260 miljoen hoger. Hier staat voor € 190 miljoen aan hogere (rijks)bijdragen tegenover. Hiernaast zijn de buitengewone baten lager. Derhalve is het jaar 2015 geëindigd met een negatief exploitatieresultaat van € 72 miljoen ten opzichte van de begroting.
Ter dekking van de begroting was reeds voorzien in onttrekkingen aan het eigen

Exploitatieresultaat

Bedragen x € 1 miljoen / presentatie cf begroting	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Totaal bijdragen	**5.145**	**4.955**	**5.028**
Exploitatiekosten			
Personeel en opleidingen	4.169	3.910	3.943
Materieel	1.170	1.170	1.217
Totaal exploitatiekosten	**5.339**	**5.080**	**5.160**
Resultaat uit normale bedrijfsvoering	**-194**	**-125**	**-132**
Buitengewone baten	122	125	162
Exploitatieresultaat	**-72**	**-**	**30**

2 De buitengewone baten betreffen de voorgenomen onttrekkingen aan de algemene reserve en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve ICT, conform de presentatie in de begroting. Het gepresenteerde exploitatieresultaat betreft derhalve de additionele mutatie op de algemene reserve.

vermogen van de politie, verwerkt als buitengewone baten. Het gerealiseerde negatieve resultaat betekent een additionele onttrekking en daarmee extra druk op het eigen vermogen.
De voornaamste ontwikkelingen die aan het resultaat ten grondslag liggen, betreffen:

Ontwikkelingen exploitatieresultaat (bedragen x € 1 miljoen)	2015
Begroting	**-**
Ontwikkelingen	
Lagere gemiddelde sterkte	37
Terugwerkende kracht vakantieloon	42-
Additionele kosten externe inhuur (excl. bijz. gefinancierde projecten, excl. AVP)	42-
Additionele overige personeels en materiële lasten en bijdragen	25-
Jaarrekening	**72-**

Vooral onder invloed van vertrekstimulerende maatregelen in de voorfase van de personele reorganisatie vond een grotere uitstroom van medewerkers plaats, wat een positief financieel effect geeft. Daar tegenover staan extra personele kosten voor met name overwerk, mede in verband met extra taken die op de politie afkwamen zoals de recente vluchtelingenproblematiek en antiterrorisme maatregelen.

Er is meer gebruik gemaakt van extern ingehuurd personeel dan begroot. Dit gebeurt deels ter overbrugging van de vertraagde plaatsing van medewerkers vanuit de personele reorganisatie. Daarnaast is externe inhuur nodig vanwege de uitstroom en begeleiding van de reorganisatie. Daarom is tijdelijk extra kwantitatieve en kwalitatieve capaciteit nodig. Dit met het oog op de continuïteit van de bedrijfsvoering.

De ontwikkelingen in de overige personele en materiële kosten, alsmede in de bijdragen, hebben per saldo een beperkt negatief effect gehad op het resultaat. Hierbij is wel sprake van incidentele meevallers en vooruitgeschoven activiteiten. Dit legt een beslag op de toekomst.

Hieronder wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen.

Bijdragen

In 2015 is ten opzichte van de begroting meer aan (rijks)bijdragen besteed en derhalve ook meer als bate verantwoord. De ontwikkelingen in de (rijks) bijdragen worden in de tabel hieronderweergegeven.

Ontwikkelingen (rijks)bijdragen (bedragen x € 1 miljoen)	2015
Begroting	**4.955**
Ontwikkelingen	
Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015-2017	84
Besteding bijdrage vorming NP (waaronder vertrekstimulering)	81
Hogere besteding diverse bijdragen (o.a. LMO, Cybertop, MH-17)	28
Loon- en prijsbijstellingen 2014 en 2015	26
Lagere besteding bijdragen C2000	29-
Jaarrekening	**5.145**

In de jaarrekening is de nog te ontvangen tegemoetkoming van het Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake de over 2015 nog uit te betalen onderdelen van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015-2017 opgenomen.
Een verdere additionele besteding ten opzichte van de begroting betreft de bijdragen voor de vorming van nationale politie, vooral in verband met de kosten van vertrekstimulerende maatregelen. De ontvangst en besteding van deze bijdragen kennen een ander patroon.

De bijdrage voor het beheer van C2000 is niet volledig besteed. De resterende middelen worden, in overeenstemming met afspraken tussen de multi-partners, in komende jaren onder andere ingezet voor de vernieuwing van het C2000-netwerk.

Personele en opleidingskosten
In 2015 is per saldo meer uitgegeven aan personeel en opleidingen dan begroot.

In de jaarrekening is een reservering getroffen voor de kosten die samenhangen met de vertrekstimulerende maatregelen waarover in 2015 is besloten. Gelijk aan de jaarrekening 2014 zijn deze kosten ten laste gebracht van de bijdragen voor de vorming van nationale politie.

Vanuit het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015-2017 zijn de kosten van de loonsverhoging per 1 september 2015, de eenmalige uitkering en de loopbaanimpulsbijdrage verwerkt in de jaarrekening. Dat geldt ook voor de terugwerkende kracht betaling van vakantieloon. Deze laatste komt ten laste van het eigen vermogen van het korps.

Doordat gebruikgemaakt is van vertrekstimulerende maatregelen, was de uitstroom van medewerkers groter dan begroot, waardoor de gemiddelde reguliere bezetting lager uitkwam.
Vooral ter overbrugging van de vertraagde plaatsing van medewerkers en een kwalitatieve mismatch, is extra gebruik gemaakt van extern ingehuurde medewerkers.
Ook is het noodzakelijk gebleken extra kosten te maken voor overwerk. Dit komt mede voort uit extra taken die een fors beslag op de capaciteit leggen, zoals in 2015 onder andere rondom MH-17, Cybertop en de vluchtelingenproblematiek.

De ontwikkelingen in de personele en opleidingskosten zijn in de volgende tabel weergegeven:

Ontwikkelingen personele- en opleidingskosten (bedragen x € 1 miljoen)	2015
Begroting	**3.910**
Ontwikkelingen	
Extra kosten vorming NP (m.n. vertrekstimulering en externe inhuur)	76
Extra kosten externe inhuur AVP en projecten en programma's	39
Extra kosten externe inhuur reguliere activiteiten	42
Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015-2017 en TWK vakantieloon	126
Lagere gemiddelde sterkte	37-
Overige (o.a. overwerk)	13
Jaarrekening	**4.169**

Materiële kosten

De in 2015 gerealiseerde materiële kosten zijn per saldo gelijk aan de begroting.

In afwachting van de verdere uitvoering van het Strategisch Huisvestingsplan liggen de huisvestingskosten onder het begrote niveau. Het uitstellen van activiteiten in 2015 leidt mogelijk tot extra kosten in komende jaren. Hiernaast is het uitvoering geven noodzakelijk om in de toekomst besparingen te realiseren die reeds verwerkt zijn in de meerjarenbegroting.

Waar in geval van huisvesting kosten vooruitgeschoven worden, is op andere onderwerpen sprake van het nog niet volledig realiseren van ingecalculeerde besparingen. Dit betreft onder andere ICT-kosten en kosten van het wagenpark. Verdere planvorming en uitvoering moeten toekomstige overschrijdingen voorkomen.

De ontwikkelingen in de materiële kosten worden in de tabel hierboven weergegeven.

Ontwikkelingen materiële kosten (bedragen x € 1 miljoen)	2015
Begroting	**1.170**
Ontwikkelingen	
Extra kosten dienstreizen i.v.m vertraging vorming NP	17
Extra automatiseringskosten	14
Lagere kosten beheer C2000	29-
Lagere kosten huisvesting (o.a. temporisering uitvoering SHP)	18-
Overige (o.a. extra kosten Cybertop, wagenpark)	16
Jaarrekening	**1.170**

Bezetting gedaald, operationele sterkte nog te hoog

De personele kosten hebben een groot aandeel in de totale kosten van de politie. Ontwikkelingen hierin hebben dan ook snel een aanzienlijk effect op het financiële resultaat. De politie stuurt op het realiseren van een betaalbare operationele sterkte en een niet-operationele sterkte van passende omvang. In de komende jaren wordt toegegroeid naar de doelsterkte conform het inrichtingsplan van de politie.

In onderstaand overzicht is de bezetting weergegeven:

Personele bezetting 2015 (aantallen x 1,0 fte)

	Bezetting 31 december 2015	Gerealiseerde gemiddelde bezetting 2015	Begrote gemiddelde bezetting 2015	Bezetting 31 december 2014
Operationeel (excl. Aspiranten)	48.187	48.222	48.671	48.257
Aspiranten	2.321	2.753	2.670	3.185
Totaal operationeel	**50.508**	**50.975**	**51.341**	**51.442**
Niet operationeel	8.965	9.205	9.399	9.446
Totaal	**59.473**	**60.180**	**60.740**	**60.888**

In de vergelijking van de gerealiseerde personeelskosten ten opzichte van de begroting wordt met name gekeken naar de *gemiddelde* bezetting gedurende het jaar. De *gemiddelde* bezetting in 2015 is in totaal 560 fte's lager uitgekomen dan begroot. Dit betreft zowel een lagere operationele sterkte als een lagere niet-operationele sterkte. Dit zorgt voor lagere loonkosten van circa € 37 miljoen.

De totale sterkte van het korps ligt eind 2015 ruim 1400 fte's lager dan aan het einde van het voorgaande jaar, na reeds een daling van ruim 1000 fte's in 2014.

De operationele sterkte blijft nog boven de op termijn afgesproken omvang van 49.802 fte's. De daling in de operationele sterkte betreft voornamelijk een afname van het aantal aspiranten. In verband met de noodzakelijke continuïteit van de politieprestaties heeft de korpsleiding in 2015 besloten de afname van het aantal aspiranten te beperken ten opzichte van de begroting.

De lagere niet-operationele sterkte wordt voornamelijk veroorzaakt door de uitstroom in verband met de vertrekstimulerende maatregelen in de voorfase van de personele reorganisatie. Het aantal benadert de omvang zoals opgenomen in het inrichtingsplan van de politie.

Besparingen 2015 niet geheel gerealiseerd, extra druk in de toekomst

De politie stuurt op het realiseren van de besparingsdoelstellingen, wat voor een belangrijk deel door de personele sterkte wordt bepaald.

De politie heeft in verband met de vorming van het nationale korps een meerjarige besparingsdoelstelling in de begroting opgenomen, die oploopt tot jaarlijks € 230 miljoen. Het integreren van de uitvoering van de zogenaamde PIOFACH-taken in het Politiedienstencentrum (PDC) is voorwaardelijk voor het realiseren van deze besparingen. Als gevolg van additionele taakstellingen, onder andere in verband met meldkamers en evenementen, loopt de besparingsdoelstelling de komende jaren verder op naar bijna € 500 miljoen.

De besparingsmaatregelen betreffen onder andere:

- Reductie van de niet-operationele sterkte;
- Versnelde afbouw van de bestaande hogere operationele sterkte;
- Doorvoeren van bezuinigingstaakstellingen in de bedrijfsvoering.

De opgenomen besparingsdoelstellingen voor het jaar 2015 zijn vanuit de begroting vertaald in interne budgetten. Deze budgetten zijn taakstellend aan de politiechefs en directeuren opgelegd. In de budgetfilosofie die de politie volgt, wordt de uitputting van de budgetten bewaakt. Impliciet wordt verondersteld dat de taakstellingen worden gerealiseerd, indien de verantwoordelijken binnen de budgetten blijven.
Het jaar 2015 is afgesloten met een negatief financieel resultaat ten opzichte van de begroting. Afgezien van het eenmalige effect van de terugwerkende kracht van het vakantieloon, kan hieruit derhalve geconcludeerd worden dat de besparingsdoelstelling voor dit jaar niet wordt behaald. De oorzaak ligt met name in het nog niet volledig invullen van in de begroting verwerkte besparingen op de budgetten voor externe inhuur en materieel. Dit mede vanwege de vertraging in de personele reorganisatie. De hierdoor noodzakelijke maatregelen werken door in de begroting voor komende jaren.

De daling van de niet-operationele sterkte ligt op schema. Hiermee is een groot deel van de oorspronkelijke € 230 miljoen aan besparingen gerealiseerd.
In de begroting voor de periode 2016 – 2020 is de instroom ten behoeve van de operationele sterkte verhoogd ten opzichte van eerdere ramingen. Deze instroom is noodzakelijk om de politieprestaties op termijn op peil te kunnen houden. De afgesproken omvang van 49.802 fte's wordt hierdoor later gerealiseerd.

Naar aanleiding van de behandeling van de begroting 2016-2020 in de Tweede Kamer is een onderzoek gestart naar het evenwicht tussen de opdrachten, doelstellingen en ambities en de daarvoor beschikbare middelen.

Eigen vermogen daalt meer dan begroot

De politie stuurt op het op peil houden van het vermogen. Dat wil zeggen: het vermogen binnen de geldende kaders brengen, dan wel houden.

De gehele balans van de politie, waar het eigen vermogen onderdeel van is, is in de tabel hiernaast weergegeven.

In 2015 stijgt het balanstotaal van de politie per saldo, met name door het conform begroting aantrekken van langlopende leningen.

De waarde van de vaste activa is in 2015 gedaald, onder andere door een lager gerealiseerd investeringsvolume. Vertraging en uitstel van investerings-activiteiten kunnen leiden tot het niet realiseren van hiermee gepaard gaande besparingen, onvoorziene uitgaven in komende jaren en verouderd materieel.

In onderstaande tabel zijn de begrote en gerealiseerde investeringen opgenomen:

Balans (bedragen x € 1 miljoen)

Activa	31 december 2015	31 december 2014
Vaste activa	2.804	3.039
Vlottende activa	501	159
Totaal activa	**3.305**	**3.198**

Passiva	31 december 2015	31 december 2014
Eigen vermogen	292	486
Voorzieningen	919	1.163
Langlopende schulden	943	449
Kortlopende schulden	1.151	1.100
Totaal passiva	**3.305**	**3.198**

Investeringen (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Huisvesting	61	74	87
Vervoer	64	80	68
ICT	80	114	74
Overige activa	21	18	11
Totaal	**226**	**286**	**240**

Het eigen vermogen van de politie neemt in 2015 meer af dan begroot als gevolg van het negatieve exploitatie-resultaat, naast reeds in de begroting geplande onttrekkingen. Het verloop wordt weergegeven in onderstaande tabel:

Eigen vermogen (bedragen x € 1 miljoen)	31 december 2015	Gerealiseerde mutatie 2015	Begrote mutatie 2015	31 december 2014
Algemene reserve	156	-95	-23	251
Bestemmingsreserve ICT	136	-99	-90	235
Bestemmingsreserve Groot Onderhoud	-	-	-12	-
Totaal	**292**	**-194**	**-125**	**486**

Met 3,1% van de gemiddelde bijdragen van de afgelopen drie jaar blijft de algemene reserve binnen de daarvoor geldende bandbreedte van 1,5%-7,5%, zoals opgenomen in Besluit financieel beheer politie. De daling van het eigen vermogen verkleint de ruimte om onvoorziene tegenvallers op te vangen.

1.3 Risicoparagraaf

Als onderdeel van de planning en control-cyclus wordt breed in de organisatie opgehaald wat de grootste risico's zijn. Risico's zijn veelal niet statisch en de kans op een risico en de effecten kunnen toe- en afnemen in de tijd. De risico's worden daarom maandelijks geactualiseerd en besproken door de korpsleiding.

Daarnaast wordt gewerkt aan een control-instrumentarium om structureel beter inzicht te hebben en sturing te kunnen geven. Daarbij gaat het om de inrichting van een meer integrale planning en controlcyclus, de werking van het controlstelsel en de verbetering van de controllersfunctie. De verschillende control functies worden gebundeld en structureel risicomanagement wordt ingericht. Indien nodig worden interne audits uitgevoerd.

In de financiële voortgangsrapportages wordt melding gemaakt van de dan bekende financiële risico's van materiele omvang, zowel van toepassing op het lopende jaar als daarna. In de voorliggende financiële verantwoording is opname in de risicoparagraaf beperkt tot de onderwerpen die bij de politie bekend zijn en van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie ultimo 2015.

De financiële risico's ultimo 2015 zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Personele kosten

Risico	Impact	Beheersmaatregelen
Toename voorziening Inkoop Max door veranderingen in uittreed-leeftijd en tarieven en grondslagen.	Mogelijke extra toevoegingen aan de voorziening Inkoop Max, van materiële omvang.	Risico op eventuele meerkosten is voor rekening van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Nog geen overeenkomst met Belastingdienst over strafheffing op uitkeringen in het kader van vertrekstimulering.	Mogelijke naheffing van de Belastingdienst.	Op basis van jurisprudentie zal zo nodig in bezwaar gegaan worden.
Niet altijd financiële compensatie voor extra taken waarmee de politie geconfronteerd wordt.	Extra kosten leggen beslag op de beperkte middelen; tekorten komen ten laste van reserves.	In 2016 wordt onderzoek afgerond naar evenwicht tussen opdrachten, doelstellingen en ambities en de daarvoor beschikbare middelen.

Materiele kosten

Risico	Impact	Beheersmaatregelen
Schadeclaims van burgers en bedrijven n.a.v. de taakuitvoering door de politie.	Mogelijk financiële gevolgen uit geclaimde schadekosten. Mogelijke reputatieschade.	De politie is verzekerd voor aansprakelijkheid.
Mogelijke boekverliezen door ontmanteling van datacenters, als gevolg van het Aanvalsprogramma ICT.	Mogelijk onvoorziene kosten.	Door fasering in de uitvoering is het niet aannemelijk dat boekverliezen zich acuut en omvangrijk zullen voordoen.
Realisatiewaarden bij toekomstige afstoting van vastgoed kennen onzekerheden t.o.v. de geadministreerde boekwaarden.	Mogelijk onvoorziene kosten.	Door fasering in de uitvoering is het niet aannemelijk dat boekverliezen zich acuut en omvangrijk zullen voordoen.
Lopende de transitie bestaat het risico dat de naleving of toetsing van fiscale afspraken wordt bemoeilijkt.	Mogelijke naheffing van de Belastingdienst.	Naleving van fiscale regelgeving wordt gemonitord. Periodiek overleg met de Belastingdienst.

2

Jaarrekening 2015

Jaarrekening 2015

2.1 Exploitatierekening 2015

Exploitatierekening en resultaatbestemming (bedragen x € 1.000)

	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Bijdragen (1)			
Bijdragen VenJ	5.143.536	4.944.255	5.021.400
Overige bijdragen (o.a. gemeenten en derden)	991	11.120	6.554
Totaal bijdragen	**5.144.527**	**4.955.375**	**5.027.954**
Exploitatiekosten			
Personeel (2)	4.099.457	3.842.855	3.869.784
Rente (3)	15.645	17.602	19.054
Opleiding en vorming (4)	69.208	66.890	73.506
Huisvesting (5)	343.263	362.170	340.530
Vervoer (6)	184.517	180.900	188.617
Verbindingen en automatisering (7)	323.892	339.318	335.661
Geweldmiddelen en uitrusting (8)	51.307	50.630	72.305
Operationeel (9)	125.298	102.650	139.873
Beheer (10)	125.896	116.900	121.110
Totaal exploitatiekosten	**5.338.483**	**5.079.915**	**5.160.440**
Resultaat uit normale bedrijfsvoering	**-193.956**	**-124.540**	**-132.486**
Buitengewone lasten	-	-	-
Buitengewone baten	-	-	-
Exploitatieresultaat	**-193.956**	**-124.540**	**-132.486**

Resultaatbestemming	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Mutaties bestemmingsreserves			
Toevoegingen bestemmingsreserves	-	-	-
Onttrekkingen bestemmingsreserves	98.488	101.540	122.113
Saldo mutaties bestemmingsreserves	**-98.488**	**-101.540**	**-122.113**
Mutaties algemene reserve			
Toevoeging algemene reserve	-	-	-
Onttrekkingen algemene reserve	95.468	23.000	10.373
Vermogensconversie	-	-	-
Saldo mutaties algemene reserve	**-95.468**	**-23.000**	**-10.373**
Bestemming Exploitatieresultaat	**-193.956**	**-124.540**	**-132.486**

2.2 Balans per 31 december 2015

Balans (na resultaatbestemming) (bedragen x € 1.000)

Activa	31 december 2015	31 december 2014
Vaste activa		
Materiële vaste activa (11)	1.992.088	2.076.991
Financiële vaste activa (12)	811.674	962.381
Totaal vaste activa	**2.803.762**	**3.039.372**
Vlottende activa		
Voorraden (13)	39.082	43.493
Vorderingen en overlopende activa (14)	247.633	101.973
Rekening-courant Ministerie van Financiën (15)	205.482	-
Liquide middelen (16)	8.897	13.341
Totaal vlottende activa	**501.094**	**158.807**
Totaal activa	**3.304.856**	**3.198.179**

Passiva	31 december 2015	31 december 2014
Eigen vermogen		
Algemene reserve (17)	155.871	251.339
Bestemmingsreserves (18)	136.093	234.581
Totaal eigen vermogen	**291.964**	**485.920**
Voorzieningen (19)	**919.487**	**1.163.267**
Langlopende schulden (20)	**942.689**	**449.454**
Kortlopende schulden (21)		
Kortlopende deel leningen	107.556	55.729
Openstaande (rijks)bijdragen (21a)	144.560	195.679
Schulden personeel (21b)	711.980	545.898
Crediteuren en overlopende posten (21c)	186.620	237.532
Rekening-courant Ministerie van Financiën (15)	-	64.700
Totaal kortlopende schulden	**1.150.716**	**1.099.538**
Totaal passiva	**3.304.856**	**3.198.179**

2.3 Kasstroomoverzicht 2015

Kasstroomoverzicht (bedragen x € 1.000)

	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Beginstand liquide middelen (15+16)	**-51.359**	**-96.963**	**410.787**
Operationele activiteiten			
Exploitatieresultaat	-193.956	-124.540	-132.486
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa (11)	298.411	304.330	275.201
Overige mutaties financiële vaste activa 2015 (12)	137.696	-	3.262
Mutatie voorzieningen (19)	-243.780	-123.000	-87.029
Overige mutaties eigen vermogen	-	-	-
Mutatie werkkapitaal (excl. liquide middelen)	-63.396	-249.121	19.304
Kasstroom operationele activiteiten	**-65.025**	**-192.331**	**78.252**
Investeringsactiviteiten			
Investeringen materiële vaste activa (11)	-226.059	-285.660	-240.100
Desinvesteringen materiële vaste activa (11)	12.551	-	8.819
Investeringen financiële vaste activa (12)	-	13.011	-57.624
Kasstroom investeringsactiviteiten	**-213.508**	**-272.649**	**-288.905**
Financieringsactiviteiten			
Ontvangsten langlopende schulden (20)	600.000	382.000	-
Aflossingen langlopende schulden (20)	-55.729	-67.813	-251.493
Kasstroom financieringsactiviteiten	**544.271**	**314.187**	**-251.493**
Totaal kasstroom	**265.738**	**-150.793**	**-462.146**
Eindstand liquide middelen (15+16)	**214.379**	**-247.756**	**-51.359**

2.4 Algemene toelichting en grondslagen

Algemene toelichting

Activiteiten

De missie van de politie is 'waakzaam en dienstbaar' zijn aan de waarden van de rechtsstaat. Deze missie vervult de politie door, afhankelijk van de situatie, gevraagd en ongevraagd te beschermen, te begrenzen of te bekrachtigen.

Vestigingsadres

Het landelijke hoofdbureau van de politie is gevestigd op Nieuwe Uitleg 1, 2514 BP te Den Haag.

Stelselwijzigingen en schattingswijzigingen

In 2015 hebben zich, met uitzondering van de hierna onder 'ter vergelijking opgenomen cijfers' vermelde presentatiewijzigingen, geen stelsel- en/of schattingswijzigingen voorgedaan.

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van de organisatie zich diverse oordelen en schattingen. De belangrijkste oordelen en schattingen, inclusief de bijbehorende veronderstellingen, worden toegelicht bij de relevante posten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en de rekening-courant met het Ministerie van Financiën. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Algemene grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit financieel beheer politie. Per 1 juli 2015 is het Besluit financieel beheer politie in werking getreden (besluit van 8 juni 2015, houdende regels over het financieel beheer van de politie) en vervangt daarmee de Regeling financieel beheer politie. Hierin wordt, voor zover in het besluit niet anders bepaald, aangesloten bij de grondslagen voor de verslaggeving, neergelegd in Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en uitgewerkt in de door de Raad voor de Jaarverslaggeving uitgegeven Richtlijnen voor de jaarverslaglegging. De modellen voor de jaarrekening zijn conform het Besluit financieel beheer politie voorgeschreven door het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Gemiddeld aantal medewerkers

Het gemiddelde aantal gedurende het boekjaar werkzame medewerkers wordt vermeld in afstemming op de inrichting van de organisatie.
Daarbij wordt aangesloten op de salariskosten, zoals opgenomen in de exploitatierekening. Werknemers die geen arbeidsprestatie leveren worden niet vermeld. Uitzondering hierop vormen de periodes van kortstondige ziekte, onbetaald verlof, reguliere bijzondere verlofregelingen of schorsing.

Ter vergelijking opgenomen cijfers

In de jaarrekening wordt de realisatie 2015 vergeleken met de realisatie 2014 en de begroting 2015, die op 27 januari 2015 is vastgesteld door de Minister van Veiligheid en Justitie.

In de jaarrekening 2015 is de oorspronkelijke begroting ten behoeve van een goede aansluiting op de verantwoording in de jaarrekening op de volgende punten anders gepresenteerd:

- Presentatie onder de baten van de als Bijdragen geraamde kostendekkende vergoedingen;
- Presentatie onder Huisvesting, Operationeel en Beheer van als personeel van derden geraamde kosten van externe diensten.
- Vanaf 2014 is ook de rekening-courantverhouding met het Ministerie van Financiën opgenomen in het kasstroomoverzicht. De begroting 2015 is hierop aangepast.

Deze wijzigingen in de presentatie werkt ook door in de vergelijking van de realisatie 2015 met de realisatie 2014. De presentatie van de ter vergelijking opgenomen cijfers over 2014 is daarom eveneens dienovereenkomstig aangepast.

Grondslagen voor de waardering van het resultaat

Algemeen

De gehanteerde grondslagen van de waardering en van de resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de toegerekende bijdragen en de kosten en andere lasten over het jaar. Baten en lasten worden in de exploitatierekening toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben, ongeacht of zij tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid.

Bijzondere bijdragen Ministerie van Veiligheid en Justitie en overige instanties

Voor specifieke taken en activiteiten worden zowel door het Ministerie van Veiligheid en Justitie als andere departementen of overheidsinstanties bijzondere bijdragen verstrekt. Voor deze bijdragen dient in het algemeen een operationele en financiële verantwoording te worden afgelegd en dient een eventueel overschot of tekort te worden verrekend. De ontvangen bijdragen worden in de balans opgenomen onder de kortlopende schulden als nog te besteden bijdragen. Aan de hand van de bestedingen in het lopende boekjaar, verband houdende met deze bijdragen, worden deze bijdragen in de exploitatie verantwoord.

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst-en-verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers, respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

Het uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde premies. Indien de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt een verplichting opgenomen.

De hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij de politie. De werknemers kunnen kiezen om het pensioen in te laten gaan vanaf zestig jaar. Het pensioen moet uiterlijk vijf jaar na de AOW-leeftijd ingaan.

De verplichtingen die voortvloeien uit deze rechten van het personeel, zijn ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Het ABP hanteert het middelloonstelsel. De premie voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen bedraagt in 2016 17,8% tegen 19,6% in 2015. De verlaging was mogelijk door de overgang van loon- naar prijsindexatie. Van de verschuldigde premie wordt in 2015 68% (2016: 70%) door de werkgever betaald en 32% (2016: 30%) door de werknemers.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. De pensioenen zijn niet verhoogd per 1-1-2016. De beleidsdekkingsgraad van het ABP was niet voldoende om de pensioenen over het jaar 2015 te kunnen indexeren. Over 2015 is een gemiddelde dekkingsgraad behaald van 98%.

Naast deze reguliere verplichting aan de verschuldigde pensioenpremies voor actieve medewerkers is er sprake van een aantal bijzondere regelingen voor medewerkers.

Inkoop MAX

De regeling Inkoop Max is een regeling die in de vorm van dienstverlening aan de politie wordt uitgevoerd. Pas na de inkoop vormt de inkoopwaarde een onderdeel van de reguliere ABP-verplichtingen. Voor de regeling Inkoop Max is afgesproken dat de rechthebbende medewerkers vanaf 60 jaar tot en met 70 jaar met pensioen kunnen gaan. In de berekening is uitgegaan van een inkoop op 65-jarige leeftijd, indien deze voor 1 januari 2018 ligt. In het CAO-akkoord is afgesproken dat per 1 januari 2018 Inkoop Max wordt ingekocht voor alle medewerkers die per 1 januari 2018 62 jaar of ouder zijn. Indien een medewerker per 1 januari 2018 jonger dan 62 jaar is, dan wordt Inkoop Max ingekocht zodra de medewerker 62 jaar wordt in de periode 2018 tot en met 2022. Voor de leeftijdscohorten 1956 en jonger (in 2018 de 62-minners), vindt tijdsevenredige inkoop plaats over de periode 2018 t/m 2022.

In de waardering van de Inkoop Max voorziening per 31 december 2015 zijn de volgende grondslagen gehanteerd:

- Uitstroomleeftijd van 65 jaar voor de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2017.
- Inkoop van Inkoop Max voor alle medewerkers van 62 jaar en ouder per 1 januari 2018.
- Tijdsevenredige inkoop voor de leeftijdscohorten 1956 en jonger (in 2018 de 62-minners) over de periode 2018 t/m 2022.
- Rekenrente van 3,5%.
- Sectorale grondslagen GO0810.

FLO-regeling

In de FLO-regeling (Functioneel leeftijdsontslag) is sprake van twee

verschillende berekeningen van de kosten. Voor de vliegers bij de Landelijke Eenheid van de politie is sprake van een ontslagregeling die vanaf de 55-jarige leeftijd een uitkering garandeert van tien jaar. De berekening van de totale uitkering is de som van de nominale uitkeringen per medewerker zonder rekening te houden met eerdere, voortijdige uitstroom of overlijden van de medewerker. Bij de berekening wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisverhogingen door groei in de schaal of door mogelijke loonsverhogingen.

Ultimo 2014 waren in deze regeling voor de niet-vliegers nog de medewerkers uit de jaren 1949, 1950 en de eerste dag van het jaar 1951 gerechtigd. Voor de rechthebbenden wordt rekening gehouden met een opslag voor de effecten van loonstijging als gevolg van cao-afspraken. Voor de ingegane pensioenen is volstaan met het berekenen van de nominale vergoeding van de uitkering inclusief werkgeverslasten tot aan de maand van ingang van het reguliere ouderdomspensioen

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de betreffende paragraaf. Het Besluit financieel beheer politie bevat regelgeving voor de waardering van de materiële vaste activa. De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

- de terreinen worden niet afgeschreven;
- de bedrijfsgebouwen worden lineair afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur van 35 jaar;
- verbouwingen 20 jaar;
- gebouwtechnische installaties 15 jaar;
- inrichting gebouwen/inventaris 10 jaar;
- opvallende voertuigen 3 jaar;
- onopvallende voertuigen 5 jaar;
- bijzondere voertuigen 5-10 jaar;
- vaartuigen 3-10 jaar;
- vliegtuigen 10 jaar;
- verbindingsmiddelen 5-10 jaar;
- ICT-apparatuur 3-5 jaar;
- geweldmiddelen en uitrusting 5-10 jaar;
- overige materiële vaste activa worden lineair afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur van 5 jaar.

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Buiten gebruik gestelde materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de boekwaarde dan wel de lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare kosten.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Bij de waardering wordt rekening gehouden met eventuele waardeverminderingen.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Op elke balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van de exploitatie gebracht.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, zijnde inkoopprijs en de bijkomende kosten of lagere opbrengstwaarde. De lagere opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vervolgens worden de vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen en rekening-courant Ministerie van Financiën
Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De politie maakt gebruik van producten die het Ministerie van Financiën aanbiedt in het kader van geïntegreerd middelen beheer (GMB). Dagelijks wordt door middel van saldoregulatie aan het einde van de dag het saldo op de betaalrekening teruggebracht tot nul. Voor overschotten of tekorten op de rekening-courant worden door het Ministerie van Financiën marktconforme rentetarieven (EONIA) gehanteerd.

Eigen vermogen
Binnen het eigen vermogen wordt onderscheid gemaakt tussen de algemene reserve en bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn afgezonderde vermogensbestanddelen met een specifieke bestemming voor bepaalde doeleinden. Toevoegingen en onttrekkingen vinden plaats vanuit de resultaatbestemming.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen. De voorzieningen hebben over het algemeen een langlopend karakter.

Voorzieningen FLO en Inkoop Max
Zie voor de grondslagen het onderdeel Pensioenen.

Voorziening dienstjubilea
Deze voorziening heeft betrekking op werknemers die in aanmerking komen voor een uitkering in het kader van ambtsjubilea bij 12½, 25 of 40 jaar dienst. Er wordt gerekend met een factor van 50% (blijfkans of sterftekans van een medewerker) van de totale berekende waarde. Voor de uitkering bij 40 jaar wordt een blijfkans van 90% berekend, indien de periode in dienst groter is dan 30 jaar.

Voorziening wachtgeld/WW/WAO
Deze voorziening heeft betrekking op voormalige werknemers die door middel van een wachtgeldregeling c.q. uitkeringsregeling de dienst hebben verlaten.

Voorziening huisvesting leegstaande huurpanden
Deze voorziening is ter dekking van verlieslatende contracten van panden die momenteel leegstaan en niet meer in gebruik zullen worden genomen.

Langlopende schulden
Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in de winst-en-verliesrekening als interestlast verwerkt.

Kortlopende schulden
Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

2.5 Toelichting op de exploitatierekening

Bijdragen (1)

Bijdragen (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Algemene bijdrage VenJ	4.791.434	4.682.349	4.718.421
Bijzondere bijdragen VenJ	226.655	124.197	160.878
Overige bijdragen VenJ	125.447	137.709	142.101
Totaal bijdragen VenJ (1a)	**5.143.536**	**4.944.255**	**5.021.400**
Overige bijdragen [o.a. gemeenten en derden]	991	11.120	6.554
Totaal	**5.144.527**	**4.955.375**	**5.027.954**

De bijdragen bestaan uit algemene, bijzondere en overige bijdragen van het Ministerie van Veiligheid en Justitie en bijdragen van gemeenten en subsidieverstrekkers. De omvang van de gerealiseerde bijdragen is per saldo € 101 miljoen hoger dan het begrote niveau. De voornaamste oorzaken worden hieronder toegelicht. Voor nadere details wordt verwezen naar de staat van overdrachten en bestedingen in bijlage I.

Algemene bijdrage Ministerie van Veiligheid en Justitie
De omvang en besteding van algemene bijdragen vanuit het Ministerie van Veiligheid en Justitie zijn in 2015 meer dan begroot. Dit betreft de loonbijstellingen uit 2014 en 2015 ter hoogte van € 26 miljoen. Hiernaast zijn nog te ontvangen bijdragen verantwoord ter dekking van de lasten voortvloeiend uit het gesloten Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015 – 2017 (€ 84 miljoen).

Bijzondere bijdragen Ministerie van Veiligheid en Justitie
Van de bijzondere bijdragen is per saldo meer ontvangen en besteed dan begroot.
In de begroting 2015 zijn bijdragen voor de vorming nationale politie opgenomen (€ 29 miljoen). De totale bestedingen in 2015 (€ 110 miljoen) betreffen voornamelijk de uitvoering van de (deel) realisatieplannen en de kosten van de vertrekstimulerende maatregelen.
Daarnaast zijn er nieuw ontvangen bijdragen (€ 8 miljoen) die niet in de begroting waren voorzien waaronder de Landelijke Meldkamer Organisatie (LMO) en de Global Conference Cyberspace Security (Cybertop, 15-17 april 2015).
Dit betreft ook bijdragen voor versterking van de veiligheidsketen, waarvan de ontvangen bijdragen deels zijn besteed. De versterking verloopt conform het daartoe opgestelde bestedingsplan.
Tevens is het bestedingsvolume van de openstaande bijzondere bijdragen hoger dan begroot. Dit betreft onder andere Cybercrime, Weerbaarheid en MEOS.

Overige bijdragen Ministerie van Veiligheid en Justitie
Van de overige bijdragen vanuit het Ministerie van Veiligheid en Justitie is per saldo minder besteed dan begroot. Een aantal begrote bijdragen is niet volledig besteed in 2015 waaronder C2000 (€ 29 miljoen) en Uitzendingen (€ 3 miljoen). Daar staat tegenover dat er bestedingen hebben plaatsgevonden van niet-begrote bijdragen (€ 15 miljoen). Dit betreft onder andere

additionele bijdragen ten behoeve van MH17, Randapparatuur en het Team Bestrijding Ondermijning (TBO) Sint Maarten. Tenslotte is er meer gerealiseerd dan begroot aan openstaande overige bijdragen.

Overige bijdragen (o.a. gemeenten en derden)
Van de overige bijdragen is minder dan het begrote niveau gerealiseerd. Dit is onder andere het gevolg van lagere baten uit subsidies van de Europese Unie (€ 4 miljoen) en de Stichting Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds Politie (SAOP) voor € 4 miljoen. Daarnaast zijn van een aantal samenwerkingsverbanden met ketenpartners de overeenkomsten beëindigd in 2015.

Personeel (2)

Salarissen, toelagen, pensioenpremies en sociale lasten
In deze categorie is het lastenniveau € 107 miljoen hoger dan de begroting. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door een negatief prijseffect van € 144 miljoen. Anderzijds levert de lagere gemiddelde bezetting een voordeel op van € 37 miljoen. Zie onderstaande tabel voor de onderverdeling naar prijs- en hoeveelheidsverschil per categorie.

Prijseffect
De volgende ontwikkelingen hebben geleid tot een per saldo negatief prijseffect:

Salarissen
De categorie salarissen laat een negatief prijseffect zien van € 90 miljoen:

- De uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015 - 2017 zorgt in 2015 voor een negatief prijseffect van € 71 miljoen. Daarnaast zorgt de afkoopregeling voor de doorbetaling van variabele looncomponenten tijdens vakantie (vakantieloon) voor een negatief

Personeel (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Salarissen huidig personeel	2.674.729	2.611.801	2.531.121
Toelagen huidig personeel	280.164	223.523	225.632
Pensioenpremies huidig personeel	382.842	392.092	425.393
Sociale lasten huidig personeel	373.827	376.799	333.886
	3.711.562	3.604.215	3.516.032
Bijkomende personeelslasten huidig personeel	220.465	168.420	202.271
Vrijwillige politie	5.014	6.090	4.475
Personeel van derden	182.351	80.120	162.512
Mutaties voorzieningen	-2.073	8.010	4.531
	4.117.319	**3.866.855**	**3.889.821**
Af:			
Baten uitbesteed personeel	17.862	24.000	20.037
Totaal	**4.099.457**	**3.842.855**	**3.869.784**

Prijs- en hoeveelheidsverschil (bedragen x € 1.000)	Hoeveelheids- verschil	Prijsverschil
Salarissen huidig personeel	-26.966	89.891
Toelagen huidig personeel	-2.104	58.745
Pensioenpremies huidig personeel	-4.095	-5.155
Sociale lasten huidig personeel	-3.784	812
Totaal	**-36.949**	**144.293**

prijseffect van € 3 miljoen.
- De verlaagde pensioenpremies, vanuit het in 2014 gesloten pensioenakkoord zijn ingezet voor de 0,8% salarisverhoging zoals is afgesproken tussen de Minister van Veiligheid en Justitie en de politievakorganisaties. Het financiële effect hiervan bedraagt € 21 miljoen.
- De hogere schaalsalarissen en OVW-periodieken (Onvermijdelijk Verzwarende Werkomstandigheden), in combinatie met lagere overige salariskosten en meer kortingen vanwege ziekte of zwangerschap, leiden tot een negatief prijseffect van € 3 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door een groter aandeel aantal aspiranten met een regulier salaris in plaats van een studievergoeding.
- In het kader van de invoering van het Landelijk Functiegebouw Nederlandse Politie (LFNP) en OVW zijn reserveringen getroffen voor eventuele nabetalingen. Als gevolg van de in 2015 afgewikkelde bezwaar- en beroepszaken is vanuit deze reservering € 4 miljoen meer vrijgevallen dan in de begroting was voorzien, wat een positief effect heeft.
- De overige prijseffecten (o.a. vergoedingen vanuit het UWV in het kader van de WAO/WIA-regelgeving) zijn € 4 miljoen hoger dan begroot.

Toelagen
In deze categorie is het prijseffect per saldo € 59 miljoen negatief:
- De uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015 - 2017 (€ 1 miljoen) en de afkoopregeling doorbetaling van variabele looncomponenten tijdens vakantie (€ 31 miljoen) zorgt voor een negatief effect van € 32 miljoen.
- De toename van het saldo over- en meeruren zorgt voor een nadelig effect van € 13 miljoen. In 2015 heeft inzet plaatsgevonden bij een aantal grootschalige evenementen zoals bijvoorbeeld de Cybertop en verschillende (nationale) Staf Grootschalig en Bijzonder Optredens (SGBO's) waaronder Asielstroom & mensensmokkel en Contraterrorisme. Dit, in combinatie met de huidige stand waarin de personele reorganisatie zich bevindt, heeft geleid tot een toename van het aantal gemaakte over- en meeruren.
- De veranderde regelgeving met betrekking tot het maximaal over te hevelen aantal verlofuren zorgt voor een toename van de verplichting vakantieuren (€ 9 miljoen).
- De hogere kosten voor levensloop (€ 7 miljoen) worden veroorzaakt door de uitbreiding van de categorie rechthebbenden toelage bezwarende functies (TBF) als gevolg van het LFNP. Daarnaast zorgt het alsnog pensioengevend maken van de nabetalingen LFNP en OVW in 2014 voor een incidentele toename van de kosten voor levensloop.
- De overige en operationele toelagen laten een lager kostenniveau zien (€ 2 miljoen) dan in de begroting was voorzien.

Pensioenpremies
Het positieve prijseffect binnen de categorie pensioenpremies bedraagt € 5 miljoen. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn:
- De uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015 - 2017 (€ 3 miljoen) en de afkoopregeling doorbetaling variabele looncomponenten tijdens vakantie (€ 4 miljoen) zorgt voor een negatief prijseffect van € 7 miljoen;
- De wijzigingen van de premiepercentages en franchises van de pensioenpremies ten opzichte van de begroting 2015 leiden tot lagere kosten van € 20 miljoen;
- De nabetalingen in het kader van LFNP en OVW in 2014 zijn alsnog aangemerkt als pensioengevend inkomen en zorgen voor een eenmalig hogere last van € 7 miljoen;
- De overige effecten op de pensioenpremies (hogere schaalsalarissen en OVW) leiden tot een nadeel van € 1 miljoen.

Sociale lasten
In deze categorie is het prijseffect per saldo € 1 miljoen negatief.
- De uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015 - 2017 (€ 9 miljoen) en de afkoopregeling doorbetaling variabele looncomponenten tijdens vakantie (€ 4 miljoen) zorgt voor een negatief prijseffect van € 13 miljoen.
- De wijzigingen van de premiepercentages ten opzichte van de begroting leiden tot lagere kosten (€ 14 miljoen). In dit bedrag is het effect verwerkt van de lagere sociale verzekeringspremies ten gevolge van de nabetalingen (o.a. TBF) gedurende 2015, waardoor een grotere groep medewerkers de maximumheffingsgrondslag bereikt.
- De overige effecten op de sociale lasten (hogere schaalsalarissen en 0,8% salarisverhoging) leiden tot een nadeel van € 2 miljoen.

Ten opzichte van 2014 ligt het kostenniveau binnen de categorie salarissen, toelagen en sociale lasten € 196

miljoen hoger. Dit wordt veroorzaakt door de uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015 - 2017 voor het jaar 2015 en de afkoopregeling doorbetaling variabele looncomponenten tijdens vakantie. Daarnaast wordt dit veroorzaakt door de incidentele vrijval in 2014 van de reserveringen LFNP en OVW uit voorgaande jaren.

Bezettingseffect
De bezetting van het korps zorgt in relatie tot de begroting voor een positief financieel effect van € 37 miljoen. In onderstaande tabel zijn de sterkte per 31 december 2015 en de begrote en gerealiseerde gemiddelde bezetting opgenomen.

Personele bezetting 2015 (aantallen in fte)

	Bezetting 31 december 2015	Gerealiseerde gemiddelde bezetting	Begrote gemiddelde bezetting	Bezetting 31 december 2014
Operationeel (excl. Aspiranten)	48.187	48.222	48.671	48.257
Aspiranten	2.321	2.753	2.670	3.185
Totaal operationeel	**50.508**	**50.975**	**51.341**	**51.442**
Niet operationeel	8.965	9.205	9.399	9.446
Totaal	**59.473**	**60.180**	**60.740**	**60.888**

In de volgende tabel zijn de vergelijkende cijfers opgenomen uit de jaarrekening 2014:

Personele bezetting 2014 (aantallen in fte)

	Bezetting 31 december 2014	Gerealiseerde gemiddelde bezetting	Begrote gemiddelde bezetting	Bezetting 31 december 2013
Operationeel (excl. aspiranten)	48.257	47.907	47.620	47.073
Aspiranten	3.185	3.823	3.729	4.525
Totaal operationeel	**51.442**	**51.730**	**51.349**	**51.598**
Niet-operationeel	9.446	9.541	9.472	10.318
Totaal	**60.888**	**61.271**	**60.821**	**61.916**

De gemiddelde sterkte in 2015 ligt 560 fte's lager dan de begrote gemiddelde bezetting. Dit wordt zowel bij de operationele- als niet-operationele sterkte voornamelijk veroorzaakt door de hogere uitstroom als gevolg van het gebruik maken van de voorzieningen voorfase personele reorganisatie. Bij de operationele sterkte zorgen daarnaast de lagere aanvangssterkte ten opzichte van de begroting en de achtergebleven zij-instroom voor een daling van de gemiddelde operationele sterkte. Het totale financiële effect van deze onderbezetting bedraagt € 37 miljoen positief ten opzichte van de begroting.

Alle werknemers zijn in Nederland aangesteld. Het kan voorkomen dat werknemers in het buitenland worden ingezet.

De totale sterkte van de politie is gedurende 2015 met 1.415 fte afgenomen. De afname binnen de operationele sterkte (934 fte's) is vooral het gevolg van de afname van het aantal aspiranten (864 fte's). De doorstroom naar de reguliere operationele sterkte en de beperking van de instroom vanwege de te hoge operationele sterkte hebben geleid tot een afname van het aantal aspiranten. De reguliere operationele sterkte nam in 2015 af met 70 fte's.
De bezetting van de niet-operationele sterkte is met 481 fte's afgenomen. Deze afname wordt vooral veroorzaakt door medewerkers die gebruik maken van de vertrekstimulerende maatregelen in de voorfase personele reorganisatie.

Bijkomende personele kosten
De categorie *bijkomende personeelslasten* bestaat voornamelijk uit reiskosten woon-werkverkeer, bedrijfsgeneeskundige kosten, kosten als gevolg van dienstongevallen en overige bijkomende personele kosten. Binnen deze categorie wordt de begroting met € 52 miljoen overschreden. Dit is voornamelijk het gevolg van een reservering voor kosten voortvloeiend uit de voorfase personele reorganisatie (€ 77 miljoen) en een reservering met betrekking tot een compensatieregeling voor een ontstaan AOW-gat (€ 9 miljoen) bij een bepaalde groep medewerkers.
In de begroting is rekening gehouden met reiskosten woon-werkverkeer. Doordat het formele plaatsingstraject van medewerkers nog niet afgerond is worden deze kosten vooralsnog verantwoord onder de post dienstreizen in de categorie operationeel.

Ten opzichte van 2014 zijn de bijkomende personele kosten € 18 miljoen hoger. Dit komt voornamelijk door de reserveringen in 2015 voor de kosten in de voorfase van de personele reorganisatie en de compensatie van een AOW-gat. Tevens waren de kosten in 2014 incidenteel hoger vanwege een reservering met betrekking tot de voorziene uitkeringen PTSS.

Personeel van derden
De kosten voor personeel van derden zijn € 102 miljoen hoger dan begroot. Deze overschrijding betreft vooral:

- Het inhuren van ICT-personeel voor de realisatie van het Aanvalsprogramma Informatievoorziening Politie (AVP) voor € 30 miljoen. Daarnaast is ICT-capaciteit aangetrokken voor het waarborgen van de continuïteit van het beheer en het uitvoeren van de IV-projectportfolio (€ 14 miljoen).
- Het uitvoeren van meer activiteiten voor de vorming van de nationale politie en hierdoor hogere bestedingen dan begroot (€ 21 miljoen). Deze kosten zijn ten laste van de beschikbare bijdrage gebracht.
- Als gevolg van onder andere de vertraging in de personele reorganisatie, de versnelde uitstroom van personeel en het behoud van de continuïteit van de bedrijfsvoering is additioneel behoefte aan capaciteit ontstaan (€ 20 miljoen).
- Het maken van kosten voor de uitvoering van diverse projecten en programma's die niet in de begroting zijn opgenomen, onder andere het LMO (€ 9 miljoen). Hier tegenover staat additionele financiering.
- Het vergoeden van de inzet van OM-medewerkers bij de politie in het kader van de ketensamenwerking (€ 8 miljoen).

Ten opzichte van 2014 zijn de kosten van inhuur personeel per saldo € 20 miljoen hoger. Dit wordt met name veroorzaakt door een toename van inhuur van personeel in het kader van de vorming van nationale politie en de additionele behoefte aan capaciteit voor going-concern werkzaamheden in 2015.

Mutaties voorzieningen
De mutaties in de voorzieningen zijn € 10 miljoen lager dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een vrijval vanuit de reservering FLO vanwege inkoopvoordelen en niet-geclaimde rechten (€ 17 miljoen). Daarnaast heeft een hogere toevoeging aan de voorzieningen wachtgeld/WW/WAO en dienstjubilea plaatsgevonden dan in de begroting was voorzien (€ 8 miljoen).

Vooral als gevolg van de incidentele vrijval van de reservering FLO in 2015 is het lastenniveau ten opzichte van 2014 lager.

Baten personeel
De baten voor uitbesteed personeel zijn € 6 miljoen lager dan begroot. Het aantal detacheringen is afgenomen. Hierdoor zijn ook de gerealiseerde baten lager ten opzichte van 2014.

Gegevens betreffende WNT
De Wet normering topinkomens (WNT) is sinds 2013 van kracht en heeft als doel om bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector tegen te gaan. Daarom is in de wet een maximum opgenomen voor de bezoldiging en ontslagvergoeding van topfunctionarissen, en moeten instellingen daarover rapporteren in het jaarverslag of de jaarrekening. Voor het jaar 2015 is de algemene maximum bezoldigingsnorm vastgesteld op € 178.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdragen door de werkgever.

Gegevens WNT 2015
Bij de samenstelling van deze paragraaf zijn de beleidsregels voor de toepassing van de WNT gehanteerd zoals deze zijn verwoord in het schrijven vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 23 december 2014.

Bezoldiging van topfunctionarissen

Naam instelling	Naam topfunctionaris	functie	Datum aanvang dienst-verband*	Datum einde dienst-verband*	Omvang dienst-verband (fte)	Op externe inhuurbasis (nee; <= 6 mnd; > 6 mnd)
Politie	dhr. Mr. G.L. Bouman	Korpschef	n.v.t.	n.v.t.	1,100	nee
Politie	dhr. R.G.C. Bik	lid Korpsleiding / plv KC	n.v.t.	n.v.t.	1,100	nee
Politie	mw. J.A. van den Berg	lid Korpsleiding	n.v.t.	n.v.t.	1,100	nee
Politie	dhr. Mr. H.P. van Essen	lid Korpsleiding	n.v.t.	n.v.t.	1,100	nee
Politie	dhr. D.G.T.M. Heerschop	CIO	n.v.t.	n.v.t.	1,100	nee

* Datum alleen van toepassing bij in of uit diensttreding in 2015

Naam topfunctionaris	Beloning (€)	Onkosten-vergoedingen (belast) (€)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (€)	Totale bezoldiging in 2015 (€)	Individueel WNT maximum (€)	Motivering (indien overschrijding)
dhr. Mr. G.L. Bouman	173.871	6.053	18.919	198.843	178.000	conform overgangsbepaling art7.3 WNT-II
dhr. R.G.C. Bik	147.943	5.788	17.910	171.641	178.000	
mw. J.A. van den Berg	144.189	5.788	17.572	167.549	178.000	
dhr. Mr. H.P. van Essen	153.432	5.788	18.505	177.725	178.000	
dhr. D.G.T.M. Heerschop	144.282	5.788	17.669	167.739	178.000	

Bezoldiging van niet-topfunctionarissen boven het WNT-maximum

Naam instelling	functie	Datum aanvang dienst-verband*	Datum einde dienst-verband*	Omvang dienst-verband (fte)	Beloning (€)	Onkostenvergoedingen (belast) (€)	Voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn (€)
Politie	Adviseur	n.v.t.	n.v.t.	1,100	235.584	-	19.857
Politie	Adviseur	n.v.t.	n.v.t.	1,100	178.094	-	18.750
Politie	Directeur	n.v.t.	n.v.t.	1,100	163.296	579	18.214
Politie	Voormalig Korpschef	n.v.t.	n.v.t.	1,100	155.957	5.788	18.393
Politie	Directeur	n.v.t.	n.v.t.	1,100	161.369	-	18.315

* Datum alleen van toepassing bij in of uit diensttreding in 2015

Naam instelling	Functie	Totale bezoldiging in 2015 (€)	Individueel WNT maximum (€)	Motivering
Politie	Adviseur	255.441	178.000	Respecteren bestaande afspraken en arbeidsvoorwaarden
Politie	Adviseur	196.844	178.000	Respecteren bestaande afspraken en arbeidsvoorwaarden
Politie	Directeur	182.089	178.000	Respecteren bestaande afspraken en arbeidsvoorwaarden
Politie	Voormalig Korpschef	180.138	178.000	Respecteren bestaande afspraken en arbeidsvoorwaarden
Politie	Directeur	179.684	178.000	Respecteren bestaande afspraken en arbeidsvoorwaarden

Vergelijkende cijfers WNT 2014
Ter vergelijking zijn de tabellen WNT 2014 opgenomen:

Bezoldiging topfunctionarissen 2014

Naam	functie(s)	beloning	belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	voorzieningenten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	Totale bezoldiging	duur van het dienstverband in het jaar(in dagen)	duur van het dienstverband in het jaar(fte)
dhr. Mr. G.L. Bouman	Korpschef	172.801	6.005	32.714	211.520	365	1,100
dhr. R.G.C. Bik	lid korpsleiding / plv. KC	147.767	5.742	27.833	181.342	365	1,100
mw. J.A. van den Berg	lid korpsleiding	139.676	5.742	26.050	171.468	365	1,100
dhr. Mr. H.P. van Essen	lid korpsleiding	157.724	5.742	30.885	194.351	365	1,100
dhr. D.G.T.M. Heerschop	CIO	142.094	5.742	26.559	174.395	365	1,100
Bezoldiging overige functionarissen - met dienstbetrekking							
Adviseur		237.110	-	38.167	275.277	365	1,100
Adviseur		176.804	-	31.784	208.588	365	1,100
Directeur		155.950	3.445	28.712	188.107	365	1,100
Voormalig Korpschef		159.089	5.742	29.374	194.205	365	1,100
Directeur		166.957	-	30.753	197.710	365	1,100

Naam instelling	Totale bezoldiging in 2014 (€)	Individueel WNT maximum (€)	Motivering
Adviseur	275.277	230.474	Respecteren bestaande afspraken arbeidsvoorwaarden
Adviseur	208.588	230.474	Respecteren bestaande afspraken arbeidsvoorwaarden
Directeur	188.107	230.474	Respecteren bestaande afspraken arbeidsvoorwaarden
Voormalig Korpschef	194.205	230.474	Respecteren bestaande afspraken arbeidsvoorwaarden
Directeur	197.710	230.474	Respecteren bestaande afspraken arbeidsvoorwaarden

Rente (3)
De rentelasten en -baten zijn € 2 miljoen lager dan begroot:

- De rentelasten zijn € 4 miljoen lager dan begroot. In de begroting 2015 zijn rentelasten opgenomen voor een niet-opgenomen lening in 2014. Daarnaast is in 2015 een nieuwe lening later dan begroot en tegen een lager rentetarief afgesloten. Tevens heeft de renteherziening van een aantal leningen geleid tot lagere rentelasten.
- De rentebaten zijn € 2 miljoen lager dan begroot voornamelijk vanwege de zeer lage tot nihile rentestanden in 2015.

Ten opzichte van 2014 is het saldo van de rentelasten en -baten € 3 miljoen lager. Dit komt doordat het gemiddelde saldo van de opgenomen leningen waarover rente verschuldigd is, lager is dan vorig jaar. Daarnaast heeft de renteherziening van een aantal leningen gezorgd voor lagere rentelasten.

Opleiding en vorming (4)
De gerealiseerde kosten voor opleiding en vorming zijn € 2 miljoen hoger dan begroot. Dit is vooral het gevolg van de additioneel benodigde munitie ten behoeve van de scholing voor het nieuwe dienstwapen (€ 5 miljoen). In de begroting is rekening gehouden met de kosten voor om-/bijscholing samenhangend met het Landelijk Sociaal Statuut. De begrote bedragen zullen voornamelijk in latere jaren worden uitgegeven, na de definitieve plaatsing van medewerkers.

Ten opzichte van 2014 zijn de gerealiseerde opleidingskosten € 4 miljoen lager uitgevallen, onder invloed van het gedaalde begrotingskader in 2015 voor deze categorie.

Rente (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Rente rekening-courant krediet Ministerie van Financiën	-	-1.318	-42
Rente lening Ministerie van Financiën	7.080	12.010	10.082
Rente lening derden	1.216	1.150	1.425
Rente lening i.v.m. vermogensconversie	7.786	7.800	9.116
	16.082	**19.642**	**20.581**
Af:			
Ontvangen rente van Ministerie van Financiën	9	2.040	837
Ontvangen rente van derden	428	-	690
	437	**2.040**	**1.527**
Totaal	**15.645**	**17.602**	**19.054**

Opleiding en vorming (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Afschrijvingen	586	450	451
Boekwinst / -verlies	18	-	52
Huren en lease	277	240	237
Duurzame goederen	1	100	99
Munitie en pepperspray	9.203	3.800	8.439
Overige zaken en diensten*	59.123	62.300	64.228
Totaal	**69.208**	**66.890**	**73.506**

** Overige zaken en diensten betreft voornamelijk kosten vanuit opleidingsinstituten, congressen/seminars en IBT-materialen.*

Huisvesting (5)

De huisvestingskosten zijn € 19 miljoen lager dan begroot. Dit betreft lagere afschrijvingen veroorzaakt door een lager investeringsvolume, mede als gevolg van de nog niet afgeronde personele reorganisatie en de opstartfase waarin de uitvoering van het Strategisch Huisvestingsplan zich bevindt. In 2015 zijn vanuit de verkoop van panden per saldo boekwinsten gerealiseerd. Daarnaast is een aantal panden afgewaardeerd; ze zullen op termijn worden afgestoten. Ook de (in de begroting onder duurzame goederen) oorspronkelijk opgenomen gelden voor het flexgereed maken van de tijdelijke huisvesting vallen lager uit als gevolg van de vertraging in het Strategisch Huisvestingsplan.

Ten opzichte van 2014 zijn de huisvestingskosten € 3 miljoen hoger. Dit wordt vooral veroorzaakt door gerealiseerde boekresultaten in 2015.

Vervoer (6)

De kosten voor vervoer zijn € 4 miljoen hoger dan begroot. De besparingen door inkrimping en versobering van het voertuigenpark zijn nog niet volledig gerealiseerd. Dit heeft geresulteerd in hogere afschrijvingen dan begroot. Ook de onderhoudskosten, als onderdeel van de overige zaken en diensten, zijn mede hierdoor hoger. De dalende literprijzen in 2015 hebben gezorgd voor lagere brandstofkosten (€ 5 miljoen).

Ten opzichte van 2014 zorgen vooral de dalende brandstofprijzen voor lagere kosten.

Huisvesting (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Afschrijvingen	108.591	124.810	111.588
Boekwinst / -verlies	8.692	-	274
Energie	36.448	38.520	38.775
Huren, pachten en lease	56.429	52.890	61.997
Duurzame goederen	2.809	18.940	5.663
Overige zaken en diensten*	130.039	127.010	121.766
Toevoeging aan voorzieningen	255	-	467
Totaal	**343.263**	**362.170**	**340.530**

** Overige zaken en diensten betreft voornamelijk kosten voor onderhoud, schoonmaak, heffingen, verzekeringen en beveiligingsdiensten.*

Vervoer (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Afschrijvingen	85.267	75.460	83.529
Boekwinst / -verlies	-2.088	-	-2.469
Brandstof	32.047	37.000	37.120
Huren en lease	9.447	19.300	15.790
Duurzame goederen	25	1.240	1.573
Overige zaken en diensten*	59.819	47.900	53.074
Totaal	**184.517**	**180.900**	**188.617**

** Overige zaken en diensten betreft voornamelijk kosten voor onderhoud, schade en verzekeringen.*

Verbindingen en automatisering (7)
De kosten voor verbindingen en automatisering zijn € 15 miljoen lager dan begroot. Door het lagere investeringsniveau en vertraging in de aanbesteding van randapparatuur C2000 zijn de afschrijvingen lager dan begroot (€ 12 miljoen). Daarnaast zijn de kosten voor het beheer van het C2000-netwerk structureel lager vanwege een in 2014 nieuw afgesloten contract.

Ten opzichte van 2014 hebben minder bestedingen plaatsgevonden (€ 12 miljoen). Dit wordt veroorzaakt door lagere reguliere ICT-bestedingen, voornamelijk als gevolg van de lagere kosten voor het beheercontract. Daarnaast zorgen lagere exploitatielasten voor projectmatige activiteiten, onder andere vanwege de Nucleair Security Summit (NSS), voor een daling. Hier tegenover staan extra bestedingen in het kader van het AVP.

Geweldmiddelen en uitrusting (8)
In 2015 is voor geweldmiddelen en uitrusting € 1 miljoen meer kosten gemaakt dan begroot. In de begroting was rekening gehouden met afschrijvingslasten voor veiligheidsvesten. Deze zijn echter in 2014 ten laste van de exploitatie gebracht waardoor de afschrijvingen in 2015 lager uitvallen. In 2015 heeft de verdere uitrol van het nieuwe dienstwapen, het operationeel tenue en de ME-kleding plaatsgevonden. Daarnaast zijn extra lasten ontstaan door de aanschaf van specialistische uitrusting in 2015 als gevolg van de terreurdreiging.

Ten opzichte van 2014 zijn de lasten € 21 miljoen lager. Dit wordt veroorzaakt door de uitlevering van het nieuwe uniform die voornamelijk in 2014 heeft plaatsgevonden.

Verbinding en automatisering (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Afschrijvingen	68.300	80.760	59.720
Boekwinst / -verlies	813	-	-109
Huren en lease	571	1.300	3.830
Duurzame goederen	32.399	30.140	43.471
Overige zaken en diensten*	221.809	227.118	228.852
Toevoeging aan voorzieningen	-	-	-103
Totaal	**323.892**	**339.318**	**335.661**

** Overige zaken en diensten betreft voornamelijk kosten voor onderhoud, licenties, (mobiele) telefonie en het C2000-netwerk*

Geweldmiddelen en uitrusting (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Afschrijvingen	857	6.690	1.217
Boekwinst / -verlies	-	-	11
Huren en lease	4	-	-1
Duurzame goederen	172	-2.290	2.465
Overige zaken en diensten*	50.274	46.230	68.613
Totaal	**51.307**	**50.630**	**72.305**

** Overige zaken en diensten betreft voornamelijk kosten voor aanschaf dienstkleding, onderhoud en reiniging.*

Operationeel (9)
De kosten in de categorie operationeel laten een overschrijding zien van € 23 miljoen. Dit komt voornamelijk door dienstreizen (€ 17 miljoen) binnen de post overige zaken en diensten. In afwachting van het formele plaatsingstraject worden de extra reiskosten verantwoord in de categorie operationeel, in plaats van als woon-werkverkeer in de categorie personeel, zoals begroot.
Daarnaast zijn meer kosten gemaakt voor operationele activiteiten onder andere als gevolg van de Cybertop en de doorlopende activiteiten vanuit 2014 voor MH-17. Hiervoor zijn bijdragen ontvangen vanuit het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Ten opzichte van 2014 zijn de kosten € 15 miljoen lager. Dit wordt deels verklaard door de incidentele kosten voor de NSS in 2014.

Beheer (10)
In de categorie beheer wordt in 2015 € 9 miljoen meer besteed dan in de begroting was voorzien. Besparingen vanuit verschillende aanbestedingen (o.a. kopieermachines) hebben voor 2015 nog niet volledig geresulteerd in lagere kosten. Daarnaast zijn er ten opzichte van de begroting extra bestedingen in het kader van de realisatie van nationale politie geweest.

Ten opzichte van 2014 zijn de kosten € 5 miljoen hoger. Dit wordt onder andere verklaard door de toename van de inzet van externe deskundigheid voor de uitwerking van het Strategisch Huisvestingsplan en (juridische) ondersteuning voor verschillende HRM-gerelateerde onderwerpen.

Operationeel (Bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Afschrijvingen	14.999	15.480	13.510
Boekwinst / -verlies	-10	-	102
Huren en lease	1.088	460	685
Duurzame goederen	3.913	2.540	5.029
Overige zaken en diensten*	105.308	84.170	120.547
Totaal	**125.298**	**102.650**	**139.873**

** Overige zaken en diensten betreft voornamelijk kosten voor dienstreizen, recherchematerialen, verkeersmiddelen en arrestanten.*

Beheer (bedragen x € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Afschrijvingen	259	680	311
Boekwinst / -verlies	-	-	16
Huren en lease	8.759	5.540	8.623
Duurzame goederen	676	380	834
Overige zaken en diensten*	116.202	110.300	111.364
Toevoeging aan voorzieningen	-	-	-38
Totaal	**125.896**	**116.900**	**121.110**

** Overige zaken en diensten betreft voornamelijk kosten voor kantoorbenodigdheden, drukwerk en catering.*

Specificatie accountantshonoraria

Honoraria 2015 PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (bedragen x € 1.000)

	Accountants PwC	Overige diensten PwC	Totaal PwC 2015	Totaal PwC 2014
Controle van de jaarrekening	379		379	446
Andere controle werkzaamheden	400	337	737	471
Andere niet-controlediensten	-	22	22	38
Totaal	**779**	**359**	**1.138**	**955**

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die zijn uitgevoerd door de externe accountant zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.
De honoraria die betrekking hebben op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2015 zijn ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht. De honoraria voor overige controle-werkzaamheden betreffen onder andere het onderzoek naar de migratie van de personeelssystemen.

2.6 Toelichting op de balans per 31 december 2015

Materiële vaste activa (11)

Huisvesting

Ten aanzien van huisvesting is in 2015 voor € 61 miljoen geïnvesteerd, onder andere in de verbouwing het team-bureau Hermandad in Enschede, het hoofdbureau in Den Haag en het teambureau Vlaardingen. Het tempo van de uitvoering van het Strategisch Huisvestingsplan ligt lager dan het begrote investeringsvolume als gevolg van zorgvuldige voorbereiding en afstemming.
Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening gevormd. De kosten worden rechtstreeks in de exploitatie-rekening verantwoord.

Vervoer

De gerealiseerde investeringen in vervoer betreffen de vervanging van het voer- en vaartuigenpark van de politie. De uitlevering van het nieuwe ME-voertuig was in 2015 nog niet mogelijk, deze investeringen schuiven door naar 2016.

ICT

De investeringen in ICT hebben betrekking op vervanging van bestaande ICT-apparatuur en op vervanging en vernieuwing als gevolg van het AVP. De gerealiseerde investeringen laten een onderschrijding zien ten opzichte van de begroting. Dit wordt onder andere veroorzaakt door vertraging in de realisatie van projecten vanuit het AVP en vertraging in de aanbesteding van randapparatuur.

Overige activa

De investeringen in overige activa bestaan uit de vervanging van apparatuur voor geweldmiddelen en uitrusting, operationeel en beheer. Het betreft met name investeringen in verkeersmiddelen.

Desinvesteringen

In 2015 is een aantal panden verkocht wat heeft geleid tot een desinvestering. Daarnaast is de inventaris van een aantal huurpanden gedesinvesteerd, aangezien deze panden niet meer in

Materiële vaste activa (bedragen X € 1.000)

	Grond en terreinen	Casco gebouwen	Overige huisvesting	Totaal kolom huisvesting	Vervoer	ICT	Overige activa	Totaal materiële vaste activa
Stand 1 januari 2015								
Aanschafwaarde	249.344	1.502.837	1.001.383	2.753.564	549.016	419.590	103.628	**3.825.798**
Cumulatieve afschrijvingen	-	-669.498	-466.250	-1.135.748	-301.561	-252.002	-59.496	**-1.748.807**
Boekwaarde	**249.344**	**833.339**	**535.133**	**1.617.816**	**247.455**	**167.588**	**44.132**	**2.076.991**
Mutaties								
Investeringen	-	1.421	59.295	60.716	63.891	79.974	21.478	**226.059**
Desinvesteringen								
Aanschafwaarde	-1.254	-53.848	-73.730	-128.832	-120.163	-176.754	-28.760	**-454.509**
Cumulatieve afschrijvingen	-	50.263	69.858	120.121	117.677	175.607	28.546	**441.951**
Herrubricering aanschafwaarde	-	23	-22.566	-22.543	-501	35.281	-12.236	**1**
Herrubricering afschrijvingen	-	-11	14.830	14.819	214	-22.781	7.754	**6**
Bijzondere waardeverminderingen vaste activa	-939	-17.481	-1.127	-19.547	-	-	-	**-19.547**
Afschrijvingen [jaarlast]		-43.466	-64.294	-107.760	-85.264	-70.567	-15.273	**-278.864**
Stand 31 december 2015								
Aanschafwaarde	247.151	1.432.952	963.255	2.643.358	492.243	358.091	84.110	**3.577.802**
Cumulatieve afschrijvingen	-	-662.712	-445.856	-1.108.568	-268.934	-169.743	-38.469	**-1.585.714**
Boekwaarde	**247.151**	**770.240**	**517.399**	**1.534.790**	**223.309**	**188.348**	**45.641**	**1.992.088**
Vaste activa in uitvoering	**-**	**17.443**	**42.173**	**59.616**	**2.377**	**11.997**	**3.030**	**77.020**
(inbegrepen in bovenstaand model)								

gebruik zijn bij de politie. De overige desinvesteringen betreffen voornamelijk activa met een boekwaarde van nihil.

Bijzondere waardevermindering activa
In 2015 heeft voor een aantal panden een duurzame waardevermindering plaatsgevonden. Het betreft panden die in de toekomst verkocht gaan worden en waarvan de boekwaarde hoger was dan de verwachte opbrengstwaarde. In totaal gaat het om de waardevermindering van 66 panden voor een bedrag van € 20 miljoen tot de verwachte opbrengstwaarde.

Een aantal panden is niet meer in gebruik en daarmee niet langer aan de bedrijfsuitoefening dienstbaar. De boekwaarde hiervan bedraagt circa € 14 miljoen.

Vaste activa in uitvoering
Dit betreft activa die zijn geactiveerd, maar waarop nog niet wordt afgeschreven. Het totale bedrag aan vaste activa in uitvoering (onderhanden werk) bedraagt ultimo 2015 € 77 miljoen, waarvan € 60 miljoen voor huisvesting en € 12 miljoen voor ICT. Ten aanzien van huisvesting betreft dit met name de verbouwing van een aantal panden.

Vergelijkende cijfers materiële vaste activa 2014

Materiële vaste activa 2014 (bedragen X € 1.000)

	Grond en terreinen	Casco gebouwen	Overige huisvesting	Totaal kolom huisvesting	Vervoer	ICT	Overige activa	Totaal materiële vaste activa
Stand 1 januari 2014								
Aanschafwaarde	243.411	1.712.149	887.461	2.843.021	601.945	434.723	138.275	**4.017.964**
Cumulatieve afschrijvingen	-1.488	-744.963	-456.652	-1.203.103	-335.529	-278.321	-80.099	**-1.897.052**
Boekwaarde	**241.923**	**967.186**	**430.809**	**1.639.918**	**266.416**	**156.402**	**58.176**	**2.120.912**
Mutaties								
Investeringen	9.277	10.191	67.319	86.787	68.234	73.817	11.262	**240.100**
Desinvesteringen								
Aanschafwaarde	-1.064	-77.918	-103.939	-182.921	-122.075	-91.343	-36.230	**-432.569**
Cumulatieve afschrijvingen	107	75.559	102.419	178.085	118.749	90.370	35.859	**423.063**
Herrubricering aanschafwaarde	-2.280	-141.585	150.542	6.677	912	2.393	-9.679	**303**
Herrubricering afschrijvingen	1.458	46.917	-48.490	-115	-388	376	510	**383**
Afschrijvingen [jaarlast]	-77	-47.011	-63.527	-110.615	-84.393	-64.427	-15.766	**-275.201**
Stand 31 december 2014								
Aanschafwaarde	249.344	1.502.837	1.001.383	2.753.564	549.016	419.590	103.628	**3.825.798**
Cumulatieve afschrijvingen	-	-669.498	-466.250	-1.135.748	-301.561	-252.002	-59.496	**-1.748.807**
Boekwaarde	**249.344**	**833.339**	**535.133**	**1.617.816**	**247.455**	**167.588**	**44.132**	**2.076.991**
Vaste activa in uitvoering	-	12.369	21.090	33.459	96	7.144	1.535	**42.234**
(inbegrepen in bovenstaand model)								

Financiële vaste activa (12)

Vordering Inkoop Max

Dit betreft de vordering van de politie op het Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake de uitgaven aan de regeling Inkoop Max. Over het gemiddelde saldo van deze vordering wordt geen rente berekend. Het Ministerie van Veiligheid en Justitie lost de vordering in een vooraf vastgesteld schema af. De aflossing door het Ministerie van Veiligheid en Justitie is de eerste jaren lager dan de raming van de uitgaven voor Inkoop Max. In latere jaren is het andersom. De verwachte aflossingen voor 2017 en volgende jaren, € 806 miljoen, zijn opgenomen onder de financiële vaste activa. De tranche 2016 van € 13 miljoen is opgenomen onder de kortlopende vorderingen. Het verschil tussen de voorziening en de vordering eind 2015 is € 23 miljoen en wordt door de politie voorgefinancierd. De rentelasten hiervan worden door de politie gedragen.
De mutaties in 2015 in de voorziening als gevolg van de uitstroom van circa € 14 miljoen en de jaarlijkse herberekening op basis van de nieuwe tarieven van circa € 40 miljoen als ook de verwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015-2017 hebben tot een afname van de vordering geleid van in totaal circa € 133 miljoen.

Overige financiële vaste activa

Dit betreffen onder andere aan werknemers en derden verstrekte leningen met een looptijd langer dan één jaar en uitstaande bedragen inzake diverse samenwerkingsverbanden tussen brandweer, GHOR en politie met betrekking tot gezamenlijke meldkamers. De daling ten opzichte van 2014 wordt vooral veroorzaakt door de actualisatie van de waardering van de meldkamers in Zuid-Limburg (Meld- en Coördinatie Centrum (MCC)) en Gelderland-Zuid met € 4 miljoen.

Voorraden (13)

Voorraden Unit Logistieke Dienst (ULD)

De inkoop en distributie van de kleding, wapens en munitie vindt centraal plaats. Hiervoor worden bij de ULD voorraden gevormd. De voorraden laten ten opzichte van de eindbalans 2014 een daling zien. De belangrijkste reden hiervoor is de uitlevering van het nieuwe politie-uniform. Deze uitlevering is gestart in 2014 en liep door in 2015. Voor incourante voorraden is een

Financiele vaste activa (bedragen X € 1.000)	Inkoop max	FLO	Overig	Totaal Jaarrekening 2015	Jaarrekening 2014
Stand 1 januari	**952.724**	**-**	**9.657**	**962.381**	**934.920**
Investeringen	-		-	-	57.624
Overige mutaties [+/-]	-133.416		-4.280	-137.696	-3.262
Kortlopend deel [+/-]	-13.011		-	-13.011	-26.901
Stand 31 december	**806.297**	**-**	**5.377**	**811.674**	**962.381**

Voorraden (bedragen X € 1.000)	31 december 2015	31 december 2014
Voorraden Unit Logistieke Dienst (kleding, wapens en munitie)	31.591	36.235
Overige voorraden	7.491	7.258
Totaal	**39.082**	**43.493**

voorziening opgenomen van € 4 miljoen. Ten opzichte van 2014 stijgt de incourante voorraad met € 2 miljoen. Dit betreft incourant geworden voorraadartikelen door de introductie van het nieuwe uniform en de vervanging van het dienstwapen.

Overige voorraden
De overige voorraden betreffen voornamelijk onderdelen voor het onderhoud van in eigen beheer zijnde voertuigen en de luchtvloot.

Vorderingen en overlopende activa (14)

Debiteuren
Het debiteurensaldo laat ten opzichte van de jaarrekening 2014 een stijging zien van € 1 miljoen. Deze stijging wordt vooral veroorzaakt door openstaande facturen als gevolg van de verkoop van panden. Ter dekking van het risico op mogelijk oninbare vorderingen is een voorziening dubieuze debiteuren opgenomen van € 2 miljoen. In 2014 bedroeg deze voorziening € 3 miljoen.

Voorschotten en leningen
Dit betreffen voorschotten en leningen die onder andere verstrekt zijn aan personeel. De afname ten opzichte van de jaarrekening 2014 met € 3 miljoen wordt vooral veroorzaakt door een daling binnen de regeling cao à la carte.

Vordering op Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake Inkoop Max
Onder deze post is de door het Ministerie van Veiligheid en Justitie toegezegde tranche 2016 van de aflossingen op de vordering Inkoop Max van € 13 miljoen opgenomen. Over het gemiddeld saldo van deze vordering wordt geen rente berekend.

Vordering op Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake FLO
In de jaarrekening 2014 is de laatste termijn van de vordering FLO opgenomen van € 14 miljoen. In 2015 is deze vordering op het Ministerie van Veiligheid en Justitie met de kwartaalbetalingen afgewikkeld. Over het gemiddeld saldo van deze vordering wordt geen rente berekend.

ESF-subsidies
De uit 2014 resterende vordering inzake subsidies van het Europees Sociaal Fonds (ESF) ten behoeve van de IBT-training en de begeleiding van MBO-stagiaires van € 1 miljoen is in 2015 afgewikkeld.

Vooruitbetaalde bedragen
De balanspost vooruitbetaalde bedragen heeft grotendeels betrekking op ICT-onderhoud en softwarelicenties en huur. Ten opzichte van 2014 wordt de stijging voornamelijk veroorzaakt door ICT-onderhoudscontracten.

Overlopende activa / overige vorderingen
De overlopende activa en overige vorderingen laten ten opzichte van de jaarrekening 2014 een toename zien van € 159 miljoen.
Deze stijging is met name het gevolg van de te vorderen bijdragen op het Ministerie van Veiligheid en Justitie inzake het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015 - 2017 (€ 84 miljoen) en de Regeling landelijk sociaal statuut politie (€ 55 miljoen).

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Vorderingen en overlopende activa (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Debiteuren	15.631	14.297
Voorschotten en leningen	2.203	5.200
Vordering op VenJ Inkoop Max	13.011	13.109
Vordering op VenJ FLO	-	13.792
ESF-subsidies	-	800
Vooruitbetaalde bedragen	43.030	40.079
Overlopende activa	156.055	6.291
Overige vorderingen	17.703	8.405
Totaal	**247.633**	**101.973**

Rekening-courant Ministerie van Financiën (15)

Deposito's

In het eerste kwartaal van 2015 zijn op basis van de op dat moment aanwezige overtollige liquiditeiten en de te verwachten renteopbrengsten deposito's geplaatst deze zijn alleen weer opgenomen in 2015. Vanwege het geringe rentepercentage en de beperkt beschikbare middelen zijn in de overige kwartalen van 2015 geen deposito's meer uitgezet.

Rekening-courant Ministerie van Financiën

Via de rekening-courant met het Ministerie van Financiën vindt dagelijks saldoregulatie plaats met de door de politie aangehouden rekeningen bij bankinstellingen. De rekening-courantverhouding met het Ministerie van Financiën heeft een limiet van € 250 miljoen negatief.

De rekening-courantverhouding met het Ministerie van Financiën kent een positieve stand ultimo 2015. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 2.7 Toelichting op de treasury.

In-beslag-genomen gelden

Van het saldo liquide middelen/rekening-courant Ministerie van Financiën betreft een bedrag van circa € 14 miljoen in beslag genomen gelden. Deze gelden staan derhalve niet ter vrije beschikking aan de politie. De in-beslag-genomen gelden staan in de balans verantwoord onder de kortlopende schulden.

Liquide middelen (16)

Naast de gelden in rekening-courant bij het Ministerie van Financiën worden liquide middelen aangehouden. In het kasstroomoverzicht bij de jaarrekening wordt het verloop van de liquide middelen - in samenhang met de rekening courant faciliteit van het Ministerie van Financiën - gepresenteerd.

Het kassaldo is ten opzichte van 2014 gedaald. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door het verminderen van het aantal kassen en lagere ontvangsten van CJIB-gelden. De daling van het banksaldo wordt veroorzaakt door onder meer het opheffen van bankrekeningen, het meer gebruikmaken van de afromingsfaciliteiten van het Ministerie van Financiën en ook de lagere ontvangsten van CJIB-gelden.

Rekening-courant Ministerie van Financiën (bedragen x € 1.000)

	Jaarrekening 2015	Jaarrekening 2014
Deposito's:		
Stand per 1 januari	-	300.000
Stortingen	362.000	4.046.000
Opname	-362.000	-4.346.000
Stand per 31 december	-	-
Rekening-courant Ministerie van Financiën:		
Stand per 1 januari	-64.700	98.877
Mutatie	270.182	-163.577
Stand per 31 december	**205.482**	**-64.700**
Stand per 31 december	**205.482**	**-64.700**

Liquide middelen (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Kassen	604	1.569
Banken	8.293	11.772
Totaal	**8.897**	**13.341**

Algemene reserve (17)

In 2015 is een negatief exploitatieresultaat gerealiseerd van € 194 miljoen. Hiervan is € 98 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserve AVP. Het resterende saldo is ten laste gebracht van de algemene reserve. In de begroting 2015 werd uitgegaan van een onttrekking aan de algemene reserve van € 23 miljoen. De stijging van de onttrekking wordt veroorzaakt door het hogere negatieve exploitatieresultaat.

De omvang van de algemene reserve eind 2015 bedraagt 3,1% van de gemiddelde bijdragen van de laatste drie jaar, voorafgaand aan het jaar waarover dit deel van het vermogen wordt berekend. Daarmee ligt de algemene reserve binnen de, conform het Besluit financieel beheer politie, geldende bandbreedte van minimaal 1,5% en maximaal 7,5%.
Gedurende vijf jaar na inwerkingtreding van de Politiewet 2012 mag de algemene reserve maximaal 7,5% bedragen van de gemiddelde bijdragen van de laatste drie jaar. Daarna is dat maximaal 5%.

In 2014 was de omvang van de algemene reserve 5,0%.

Bestemmingsreserves (18)

Conform het Besluit financieel beheer politie bestaat het eigen vermogen ultimo 2015 naast de algemene reserve uit een bestemmingsreserve ICT.

Bestemmingsreserve ICT

In de openingsbalans van de nationale politie is een bestemmingsreserve ICT gevormd om de meerjarige extra exploitatielasten te dekken vanaf 2013. In de resultaatbestemming voor het jaar 2015 zijn de exploitatielasten met betrekking tot de meerkosten van het AVP ten laste van deze bestemmingsreserve gebracht. In bijlage III is een specificatie van deze lasten opgenomen.

Voorzieningen (19)

Van de voorzieningen is een bedrag van € 852 miljoen als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken, waarvan circa € 500 miljoen langer dan vijf jaar.

FLO

In de jaarrekening 2014 is voor deze regeling een voorziening van € 104 miljoen (1001 rechthebbenden) opgenomen, conform de grondslagen in hoofdstuk 2.4. De regeling is per 31 december 2015 alleen nog van toepassing op de vliegers. Het laatste cohort rechthebbenden 1951 is in 2015 afgewikkeld (935 rechthebbenden). Bij de berekening van deze verplichting is uitgegaan van de nominale waarde van de uitkeringen en is geen rekening gehouden met mutaties door eerder uittreden, overlijden of arbeidsongeschiktheid. Door inkoopvoordelen en niet-geclaimde rechten (42 rechthebbenden) is een voordelig resultaat ontstaan van € 17 miljoen. Dit voordeel komt ten gunste van de exploitatie van de politie. De voorziening eind 2015 is geraamd op € 28 miljoen (24 rechthebbenden).

Inkoop Max

In de jaarrekening 2014 was een voorziening van € 957 miljoen (23.218 rechthebbenden) voor Inkoop Max opgenomen. De inkopen in 2015 bedroegen € 27 miljoen (398 rechthebbenden). De mutaties in 2015 als gevolg van uitstroom (inkoop, overlij-

Algemene reserve (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Stand per 1 januari	251.339	261.712
Resultaatbestemming boekjaar	-95.468	-10.373
Stand 31 december	**155.871**	**251.339**

Bestemmingsreserves (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Bestemmingsreserve ICT		
Stand per 1 januari	234.581	321.817
Mutatie	-98.488	-87.236
Stand 31 december	**136.093**	**234.581**
Bestemmingsreserve groot onderhoud		
Stand per 1 januari	-	34.877
Mutatie	-	-34.877
Stand 31 december	**-**	**-**
Totaal bestemmingsreserves	**136.093**	**234.581**

den, uit dienst treden en arbeidsongeschiktheid) hebben geleid tot een afname van € 14 miljoen (355 rechthebbenden). De actualisatie van de premietarieven en de sectorale grondslagen hebben geleid tot een afname van € 40 miljoen. De voornaamste oorzaken van de lagere premietarieven zijn enerzijds een stijging van de rekenrente van 3,25% naar 3,5% en anderzijds de aanpassing in de indexatieambitie van loon- naar prijsinflatie.
In het Arbeidsvoorwaarden akkoord 2015-2017 is in het kader van inkoop Max afgesproken dat de aanspraken per 1 januari 2018 uiterlijk op 62 jarige leeftijd worden ingekocht zodat ze onvoorwaardelijk worden. Voor de 62-minners zal dit tijdsevenredig plaatsvinden in de jaren 2018 t/m 2022. Door deze inkoop op jongere leeftijd daalt de voorziening met € 79 miljoen. De mutaties leiden tot een stand van de voorziening ultimo 2015 van € 797 miljoen (22.465 rechthebbenden). De hoogte van de voorziening wordt één maal per jaar vastgesteld door middel van een actuariële berekening. De voorziening Inkoop Max kan fluctueren van jaar tot jaar, vanwege de jaarlijkse actualisatie van de onderliggende premietarieven en daar aan ten grondslag liggende parameters zoals bijvoorbeeld de rekenrente en overlevingskansen.

Jubilea
Deze voorziening heeft betrekking op werknemers die in aanmerking komen voor een uitkering in het kader van ambtsjubilea bij 12½, 25 of 40 jaar dienst. Op basis van de herberekening van de voorziening aan de hand van de actuele personeelsaantallen is in 2015 een bedrag van € 10 miljoen gedoteerd. Daarnaast is er voor € 10 miljoen uitgekeerd. In 2014 betrof de uitkering € 9 miljoen.
De totale voorziening is nagenoeg gelijk gebleven. Het aandeel medewerkers met een langdurig dienstverband loopt terug waardoor de kans op een 40-jarig dienstjubileum afneemt en zorgt voor een daling van de voorziening. Dit wordt teniet gedaan door een verhoging van de bezoldiging (onder andere door de toekenning van OVW-periodieken).

Wachtgeld, WAO, WW
Deze voorziening heeft betrekking op voormalige werknemers die door middel van een wachtgeldregeling c.q. uitkeringsregeling de organisatie hebben verlaten. Op basis van de actuele stand van rechthebbenden is in 2015 een dotatie aan deze voorziening gedaan van € 6 miljoen. Daarnaast is voor € 10 miljoen aan uitkeringen verstrekt. Dit is gelijk aan het uitgekeerde bedrag in 2014. De totale voorziening is met € 4 miljoen gedaald.

Huisvesting leegstaande huurpanden
Voor verlieslatende huurcontracten is een voorziening gevormd. In 2015 zijn zes panden aan de voorziening toegevoegd. In de richting van de einddatum van de huurcontracten neemt de voorziening af. De eindstand van deze voorziening bedraagt afgerond € 1 miljoen. In totaal zijn negen panden opgenomen in de voorziening.

Overige voorzieningen
Begin 2015 betrof dit een viertal voorzieningen. Een voorziening toelagen Nationale Recherche van € 2 miljoen is in 2015 volledig besteed. Een voorziening voor het Recherche Samenwerkingsteam (RST), gevormd om de financiële gevolgen rondom arbeidsvoorwaarden RST op te vangen, is in 2015 vrijgevallen.
Een voorziening schade is gevormd ter afdekking van een concrete schadeclaim en een voorziening ter dekking van groot onderhoud binnen het MCC Zuid-Limburg dat jaarlijks geactualiseerd wordt. Deze beide voorzieningen hebben een beperkte looptijd. Het saldo van de overige voorzieningen is gedaald ten opzichte van 2014 met € 4 miljoen.

Voorzieningen (bedragen X € 1.000)

	FLO	Inkoop max	Jubilea	Wahctgeld, WAO, WW	Huisvesting leegstaande huurpanden	Overige voorzieningen	Totaal Jaarrekening 2015	Jaarrekening 2014
Stand per 1 januari	104.272	956.700	72.371	25.122	467	4.335	1.163.267	1.250.296
Bij: Dotatie verslagperiode	-	-	10.402	5.902	255	-	16.559	75.385
Af: Aanwending	59.140	26.589	10.282	9.924	138	2.475	108.548	144.650
Vrijval	16.870	133.415	-	-	-	1.506	151.791	17.764
Stand per 31 december	**28.262**	**796.696**	**72.491**	**21.100**	**584**	**354**	**919.487**	**1.163.267**

Langlopende schulden (20)

Langlopende schulden (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Langlopende leningen (20a)	936.584	441.647
Overige langlopende passiva	6.105	7.807
Totaal	**942.689**	**449.454**

Langlopende leningen (20a)

Langlopende leningen (bedragen X € 1.000)

	rente %	Stand per 31-12-2015*	Aflossings-verplichting 2016	Stand per 31-12-2015 excl aflossing	Resterende looptijd > 1 jaar en =< 5 jaar	Resterende looptijd > 5 jaar
Ministerie Financiën conversielening	3,27%	200.000	40.000	160.000	160.000	-
Ministerie Financiën overige leningen	1,35%	820.005	52.938	767.067	259.151	507.916
BNG	5,29%	10.892	1.375	9.517	4.247	5.270
ABN-AMRO	5,07%	10.750	10.750	-		-
Stand per 31 december		**1.041.647**	**105.063**	**936.584**	**423.398**	**513.186**

** inclusief aflossing 2016*

Lening Ministerie van Financiën in verband met vermogensconversie
Ter financiering van het in verband met bezuinigingen afgeroomde eigen vermogen van de voormalige regiokorpsen, het KLPD en de vtsPN is in 2011 een lening van € 400 miljoen aangegaan. Deze lening wordt met € 40 miljoen per jaar afgelost. De hoogte van de openstaande hoofdsom van de lening ultimo 2015 is € 200 miljoen. Het kortlopende deel is opgenomen onder de kortlopende schulden. De laatste aflossing vindt plaats in 2020.

Overige leningen Ministerie van Financiën
De overige leningen van het Ministerie van Financiën dienen ter financiering van de investeringen in vaste activa. In afstemming met het Ministerie van Veiligheid en Justitie is op 15 september 2015 een nieuwe lening opgenomen met een hoofdsom van € 600 miljoen. Dit betreft een eenmalige inhaalfaciliteit vanaf 1 januari 2013 tot en met 2015. In deze jaren zijn geen leningen voor investeringen aangegaan. De hoogte van de openstaande hoofdsom van de leningen ultimo 2015 is in totaal € 820 miljoen waarvan € 53 miljoen in 2016 zal worden afgelost. Het kortlopende deel is opgenomen onder de kortlopende schulden. De laatste lening zal in 2040 worden afgelost. In 2015 zijn van zes leningen de rentevaste periode en het rentetarief herzien. Twee leningen zijn in 2015 conform het aflossingsschema geheel afgelost.

Leningen BNG en ABN-AMRO
Het betreft zeven leningen die vóór de vorming van de nationale politie

rechtstreeks zijn aangegaan bij bankinstellingen. De lening bij de ABN-AMRO zal in 2016 geheel worden afgelost door gebruik te maken van de mogelijkheid om, na afloop van de rentevaste periode, op 1 juli 2016 vervroegd en boetevrij af te lossen. De leningen bij de BNG zullen conform het aflossingsschema worden afgelost. De hoogte van de openstaande hoofdsom van de leningen ultimo 2015 is € 22 miljoen. In 2016 zal € 12 miljoen worden afgelost. Het kortlopende deel is opgenomen onder de kortlopende schulden. De laatste lening zal in 2033 worden afgelost.

Overige langlopende passiva
Dit betreffen in het verleden ontvangen renteloze bijdragen ter dekking van de afschrijvingen op materiële vaste activa.

Alle leningen zijn afgesloten in euro's.

Kortlopende schulden (21)

Rechts staande schulden hebben een kortlopend karakter (korter dan 1 jaar). De reële waarde van de schulden benadert derhalve de boekwaarde.

Kortlopende deel leningen
In 2016 wordt op de langlopende schulden een aflossing gedaan van € 108 miljoen. Dit saldo is opgebouwd uit € 105 miljoen leningen en € 3 miljoen investeringsbijdragen. In vergelijking met de jaarrekening 2014 is dit € 52 miljoen hoger. Dit wordt vooral veroorzaakt door de in 2015 opgenomen lening waarop met ingang van 2016 € 40 miljoen per jaar wordt afgelost. Daarnaast zal de lening bij de ABN-AMRO, met een restschuld van € 11 miljoen in 2016 in zijn geheel worden afgelost.

Openstaande (rijks)bijdragen (21a)
Het saldo van de openstaande bijdragen is ten opzichte van 1 januari 2015 afgenomen met € 51 miljoen. Voor een nadere detaillering wordt verwezen naar de staat van overdrachten en bestedingen in bijlage I.

Kortlopende schulden (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Kortlopende deel leningen*	107.556	55.729
Openstaande (rijks)bijdragen (21a)	144.560	195.679
Schulden personeel (21b)	711.980	545.898
Crediteuren en overlopende posten (21c)	186.620	237.532
Rekening-courant Ministerie van Financiën (15)	-	64.700
Totaal	**1.150.716**	**1.099.538**

** inclusief het kortlopende deel investeringsbijdragen*

Openstaande (rijks)bijdragen (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Openstaande bijdragen VenJ	135.890	189.448
Openstaande bijdragen overig	8.670	6.231
Totaal	**144.560**	**195.679**

Openstaande bijdragen VenJ (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015
Stand 1 januari 2014	189.448
Ontvangen in 2014	4.944.832
Totaal besteed in 2014 -/-	4.998.537
Restitutie -/-	-147
Stand per 31 december 2015	**135.890**

Schulden personeel (21b)

Schulden personeel (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Vakantiegeld / verlof en overuren	248.232	225.283
Functiegebouw	-	30.000
Loonheffing en sociale verzekeringspremies	196.623	168.037
Overige schulden personeel	267.125	122.578
Totaal	**711.980**	**545.898**

Vakantiegeld / Verlof en overuren
Het saldo is de weergave van het totaal van het opgebouwde recht op vakantie-uitkering van de in dienst zijnde medewerkers en de financiële vertaling van het resterende aantal verlofuren aan het einde van het jaar en van de overuren die in het komende jaar uitbetaald zullen worden. Bij de berekening van het saldo verlof- en overuren is een normtarief gehanteerd van € 23 per uur.
Het saldo is ten opzichte van 2014 gestegen met € 23 miljoen, onder andere als gevolg van gewijzigd beleid waardoor een medewerker meer verlofuren kan meenemen naar het volgende jaar.

Functiegebouw
In 2015 zijn de laatste betalingen gedaan in het kader van het Landelijk Functiegebouw Nederlandse Politie (LFNP). Het betreft nabetalingen aan personeel en inhuur van juridische ondersteuning. Daarmee is de schuld aan het personeel afgewikkeld.

Loonheffingen en sociale verzekeringspremies
De nog te betalen loonheffing en sociale verzekeringspremies hebben betrekking op de maand december (€ 183 miljoen) en de verwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015-2017 (€ 9 miljoen) en de terugwerkende kracht vakantieloon (€ 4 miljoen).

Overige schulden personeel
De overige schulden personeel hebben onder andere betrekking op kosten van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2015 – 2017 (€ 75 miljoen), de terugwerkende kracht vakantieloon (€ 38 miljoen), de voorfase van de personele reorganisatie (€ 81 miljoen) en de afdracht van de pensioenpremies (€ 52 miljoen). Ten behoeve van medewerkers die voor 1-1-2013 gebruik hebben gemaakt van de FLO-regeling is een schuld opgenomen voor de afwikkeling van het AOW-gat van € 9 miljoen. Tot slot is hieronder het restant van het gereserveerde bedrag voor de coulanceregeling PTSS opgenomen, voor een bedrag van € 12 miljoen.

Crediteuren en overlopende posten (21c)

Crediteuren en overlopende posten (bedragen x € 1.000)

	31 december 2015	31 december 2014
Crediteuren	62.662	99.110
Overlopende posten	102.490	98.635
Overig	21.468	39.787
Totaal	**186.620**	**237.532**

Crediteuren
Het crediteurensaldo laat een daling zien van € 36 miljoen. Deze daling wordt onder andere veroorzaakt door een verdere stroomlijning van de administratie. Daarnaast wordt de verschuldigde BTW niet meer via de crediteuren verwerkt en zijn de af te dragen bedragen van het ABP als gevolg van de verdere afloop van de regeling FLO gedaald.

Overlopende posten
Het saldo overlopende posten is ten opzichte van 2014 met € 4 miljoen gestegen. Onder deze post zijn onder andere de verschuldigde BTW en nog te betalen rente op leningen opgenomen.

Overige kortlopende schulden
De overige kortlopende schulden bevatten onder andere de in beslag genomen gelden en de CJIB-transacties. De daling wordt vooral veroorzaakt door een daling van de in beslag genomen gelden als gevolg van de afwikkeling van een twintigtal grote zaken voor een bedrag van € 11 miljoen.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen
Niet in de balans opgenomen verplichtingen
Niet in de balans opgenomen verplichtingen betreffen doorlopende contracten die deel uitmaken van de normale bedrijfsvoering. Voor veel contracten geldt dat de financiële verplichting afhankelijk is van de opgevraagde dienst/hoeveelheid producten. Indien dit variabel is, is geen verplichting gekwantificeerd in de specificatie hieronder.
Voor andere contracten geldt een vast bedrag per jaar. De belangrijkste verplichtingen betreffen doorlopende huurcontracten voor onroerend goed en afgesloten contracten inzake ICT.

Ultimo 2015 zijn de verplichtingen als volgt te specificeren:

• Verplichtingen te betalen binnen 1 jaar	€ 111 miljoen
• Verplichtingen te betalen tussen 1 en 5 jaar	€ 261 miljoen
• Verplichtingen te betalen na 5 jaar	€ 0 miljoen
• Totaal	€ 372 miljoen

Egalisatieschuld Rijksvastgoedbedrijf
In de Ministerraad van 4 december 2015 is besloten tot een fusie van drie huisvestingsorganisaties van het Rijk tot het Rijksvastgoedbedrijf.
In 2016 is een aflossing van de egalisatieschuld vereist voor de specialties (bijzondere panden) van het Rijksvastgoedbedrijf waarvoor op dit moment nog een gebruiksvergoeding volgens SIVR/SEVR wordt betaald. Voor het Rijksvastgoedbedrijf is egalisatie via de balans niet meer toegestaan. Departementen en de betreffende taakorganisaties moeten om die reden voor 1 januari 2017 hun resterende egalisatieschuld voldoen aan het Rijksvastgoedbedrijf. Voor de politie betreft dit een bedrag van € 3,6 miljoen over de jaren 2017 en verder. De aflossing over het jaar 2016 is verwerkt in de gebruiksvergoeding voor 2016. De financiering van de schuld zal (merendeels) plaatsvinden via een kasschuif. Niet duidelijk is wat het uiteindelijke effect is van de nieuwe prijssystematiek.

Niet in de balans opgenomen activa
Niet van toepassing.

Garanties
Niet in de balans opgenomen garanties
- Gemeenschappelijke Meldkamer Utrecht: voor de Gemeenschappelijke Meldkamer Utrecht is bij de bank een garantie afgegeven voor € 0,7 miljoen. Dit is afgegeven vóór de vorming van de nationale politie. Hierin hebben in 2015 geen wijzigingen plaatsgevonden.
- Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel: uit deze balans blijkt niet de garantstelling voor de leningen van het Hypotheekfonds voor overheidspersoneel, waarvoor het voormalige regiokorps Drenthe borgstellingen heeft verleend. Het voormalige korps Drenthe verleende sedert 1995 deze borgstelling aan het eigen personeel. De borginstelling bedraagt ultimo 2015 € 3,9 miljoen. Er zijn aan deze borgstelling beperkte risico's verbonden, aangezien er een redelijk verschil is tussen de werkelijke waarde van het onroerend goed en de aangegane borgstelling. Dit jaar is een drietal leningen geheel afgelost.

2.7 Toelichting op de treasury

Toelichting op de kasstroom
Het jaar 2015 kent een positieve kasstroom die voornamelijk veroorzaakt wordt door de positieve kasstroom van financieringsactiviteiten. Dit wordt hierna verder toegelicht.

Kasstroom operationele activiteiten
De operationele activiteiten laten een negatieve kasstroom zien. Dit wordt veroorzaakt door het negatieve exploitatieresultaat, de betalingen voor Inkoop Max en FLO en de mutatie in het werkkapitaal en dan voornamelijk in de openstaande Rijksbijdragen.

Kasstroom investeringsactiviteiten
De negatieve kasstroom uit de investeringsactiviteiten is een resultaat van voornamelijk de investeringen in ICT, huisvesting en vervoer en de desinves-

teringen. De desinvesteringen betreffen voornamelijk de verkochte panden in 2015.

Kasstroom financieringsactiviteiten
De positieve kasstroom wordt veroorzaakt door de nieuw aangegane lening in 2015. In afstemming met het Ministerie van Veiligheid en Justitie is op 15 september 2015 een nieuwe lening opgenomen met een hoofdsom van € 600 miljoen. Dit betreft een eenmalige inhaalfaciliteit vanaf 1 januari 2013 tot en met 2015 waarbij geen leningen voor investeringen opgenomen zijn. De lening is ter dekking voor de gerealiseerde investeringen uit voorgaande jaren (€ 314 miljoen) en voor de investeringen uit de begroting 2015 (€ 286 miljoen).

Uit het kasstroomoverzicht blijkt dat de gerealiseerde investeringen in 2015 € 60 miljoen lager zijn dan begroot. De hiervoor opgenomen lening komt in mindering op de leenfaciliteit voor het volgende jaar zoals verwerkt in de begroting 2016.

Treasurystatuut
Algemene ontwikkelingen
Per 1 juli 2015 is het Besluit financieel beheer politie in werking getreden (besluit van 8 juni 2015, houdende regels over het financieel beheer van de politie). Dit besluit vervangt de Regeling financieel beheer politie. Verder waren er geen ontwikkelingen die invloed hadden op de treasuryfunctie binnen de politie. Overige wet- en regelgeving en de richtlijnen en limieten zijn ongewijzigd. De treasuryfunctie is onder te verdelen in drie deelfuncties: Financiering, Kasbeheer en Risicobeheer.

Financiering
Met als doel de renteresultaten te optimaliseren heeft het financieringsbeleid van de politie zich in 2015 gericht op een maximaal toelaatbare, tijdelijke voorfinanciering in 2015 van investeringen. In afstemming met het Ministerie van Veiligheid en Justitie is op 15 september 2015 een nieuwe lening aangegaan met een hoofdsom van € 600 miljoen. Dit betreft een eenmalige inhaalfaciliteit van de afgelopen jaren en 2015 waarbij geen leningen voor investeringen opgenomen zijn. In 2015 is in totaal € 53 miljoen afgelost op de lopende leningen.

De lopende leningen bij het Ministerie van Financiën zijn afgesloten onder garantstelling van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. De hoogte van de afgegeven garantstellingen ultimo 2015 is € 1 miljard. De andere lopende leningen zijn van voor de start van de nationale politie en zijn niet afgesloten met een garantstelling van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

In 2015 liep van een zestal leningen bij het Ministerie van Financiën de rentevaste periode af. Voor drie leningen is de rentevaste periode verlengd voor de resterende looptijd. Voor de overige leningen is de rentevaste periode verlengd voor een periode korter dan de resterende looptijd. Bij de vaststelling van de nieuwe rentevaste periode van de leningen is rekening gehouden met de mogelijkheid dat in de toekomst extra aflossingscapaciteit beschikbaar komt als gevolg van het afstoten van huisvestingsactiva in het kader van het Strategisch Huisvestingsplan. Voor alle zes de leningen is het rentetarief voor de nieuwe rentevaste periode lager dan het oude rentetarief.

Kasbeheer
Tijdelijke overtollige financiële middelen zijn in 2015, conform de voorschriften van het Geïntegreerd Middelenbeheer en het ‘Schatkistbankieren’, in rekening courant of deposito aangehouden bij het Ministerie van Financiën.

Risicobeheer
Het beleid van de politie was in 2015 gericht op het inperken van renterisico’s op langlopende financiering. De omvang van de aflossingen en renteherzieningen in 2015 zijn ruimschoots binnen de gestelde renterisiconorm van 20% van het begrotingstotaal gebleven.

Hieronder wordt het renterisicoprofiel van de politie weergegeven.

Renterisiconorm (bedragen X € 1 miljoen)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Renterisiconorm : 20% begrotingstotaal (lasten)	1.068	1.016	1.032
Aflossingen en renteherzieningen leningen	141	144	264
Renterisico ruimte leningen	**927**	**872**	**768**

De realisatie van de opgenomen doelstellingen in het treasurystatuut is per doelstelling als volgt:

Het in de tijd optimaal afstemmen van de beschikbare middelen aan de financierings- en liquiditeitsbehoefte:

- Doelstelling is het waarborgen van de beschikbaarheid van voldoende liquide middelen op het juiste moment op de juiste plaats. De basis hiervoor vormt de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning. De ingeslagen weg met betrekking tot verbetering van de voorziening van juiste, tijdige, volledige en relevante informatie vanuit de organisatie is in 2015 gecontinueerd. Om te komen tot een liquiditeitsplanning heeft een vertaling plaats gevonden van de begrote kasstroom waarbij een fasering is aangebracht in de ontvangsten en uitgaven.
  Op aanwijzing van het Ministerie van Veiligheid en Justitie dient met ingang van 2016 een liquiditeitsplanning volgens de directe methode opgesteld te worden met een 'rolling forecast' van een jaar. Dit wordt meegenomen in de verdere ontwikkeling op de korte en de middellange termijn.

Het beschermen van de politie tegen financiële risico's, zoals renterisico en liquiditeitsrisico:

- Hiervoor wordt verwezen naar de hierboven gegeven toelichtingen.

Het minimaliseren van de in- en externe verwerkingskosten bij het beheren van de geldstromen en de financiële posities:

- Het inzichtelijk maken van de geldstromen heeft in 2015 een vervolg gekregen. De doorontwikkeling van de middellange termijnvoorziening van de financiële administratie draagt bij aan de efficiëntie van het beheer van de geldstromen.

Een doelmatig rekeningen- en rekening-courantbeheer:

- Het minimaliseren van het aantal bankrekeningen is in 2015 gecontinueerd.

2.8 Bedrijfsvoeringsparagraaf

Algemeen

De politie verantwoordt zich in deze bedrijfsvoeringsparagraaf over de financiële rechtmatigheid, het financieel en materieel beheer, de totstandkoming van beleidsinformatie en overige aspecten van de bedrijfsvoering. Het betreft hier afwijkingen en aandachtspunten voortvloeiende uit de reguliere planning- en controlcyclus. Deze zijn mede gebaseerd op interne risicoanalyses en de interne rapportages van de verantwoordelijke managers. De belangrijkste tekortkomingen in de interne beheersing en aandachtspunten zijn in deze bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen. De afwijkingen die met betrekking tot de rechtmatigheid boven de rapportagetoleranties uitkomen, zijn in deze bedrijfsvoeringsparagraaf specifiek verantwoord.

De politieorganisatie is één korps met tien regionale eenheden, een Landelijke Eenheid, een Politiedienstencentrum (PDC) en een staf korpsleiding. Gezien het feit dat de personele reorganisatie nog niet is afgerond, hebben de in opbouw verkerende bedrijfsvoeringsonderdelen in 2015 net als in 2014 gewerkt op basis van hulpstructuren. Het bij aanvang van de reorganisatie van de politie opgestelde realisatieplan voor de vorming van het PDC en de stafdirecties bevat de aanpak om in 2017 conform de nieuwe inrichting te werken. In 2015 is gebleken dat deze transitie meer tijd kost, in het bijzonder op het gebied van de governance en de integratie van de bedrijfsvoering. Over de herziene planning heeft de minister van Veiligheid en Justitie de Tweede Kamer op 31 augustus 2015 een herijkingsplan gestuurd (referentie 2015D31022).

Dit herziene plan moet ertoe leiden dat de Nationale Politie over 2018 een in control statement kan afgeven. In de periode daar naar toe zullen de controlfunctie, de planning- en controlcyclus, de werkprocessen en interne controles, en het risicomanagement worden doorontwikkeld. Hierbij zal het nieuwe besturingsmodel van de organisatie als basis dienen.

Zoals hierboven aangegeven is het risicomanagement in 2015 nog niet structureel ingericht binnen het korps. Het structureel inrichten van risicomanagement is onderdeel van de versterking van de control. Het is de ambitie om de methodiek hiervoor ultimo 2017 te realiseren. Als onderdeel van de mijlpalenplanning zijn de hierop van toepassing zijnde risico's korpsbreed geïnventariseerd. Alle mijlpalen, risico's en issues zijn gekoppeld aan eigenaren (resultaat verantwoordelijk op directieniveau) en actiehouders (uitvoerder en aanspreekpunt voor de voortgang). De risico's uit de herijking worden maandelijks geactualiseerd en besproken met de korpsleiding. Daarnaast wordt ieder kwartaal aan de korpsleiding gerapporteerd over de ontwikkeling en beheersing van de begin 2015 bekende risico's in de bedrijfsvoering. In de risicoparagraaf is gerapporteerd over de belang-

rijkste financiële risico's en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen. Bovenstaande instrumenten worden de komende jaren verder gebundeld tot een geïntegreerde risico-oriëntatie.

Het jaar 2015 was het eerste jaar waarin een aantal nieuwe bedrijfsvoeringssystemen voor de nieuwe politieorganisatie in gebruik is genomen. Het gaat met name om de nieuwe P-systemen: het personeelsinformatiesysteem, de selfservice module en het salarissysteem die begin 2015 zijn ingevoerd, en een nieuwe, nationale, financiële administratie. In opdracht van de korpsleiding zijn door de certificerend accountant onderzoeken verricht naar de betrouwbaarheid van de informatievoorziening, en zijn naar aanleiding daarvan verbetermaatregelen getroffen, dan wel worden deze verder uitgewerkt door de politie.
In 2016 en 2017 worden eveneens nieuwe bedrijfsvoeringsprocessen en systemen geïmplementeerd zoals een softwarepakket voor de ondersteuning van inkoop- en facilitaire processen.

Over het jaar 2015 zijn zowel door de interne audit afdeling van de politie als vanuit de controlfunctie onderzoeken verricht naar het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen in de systemen en processen. Daarbij is ook gekeken naar de opvolging van de aanbevelingen van de certificerend accountant. De belangrijkste bevindingen uit deze onderzoeken zijn in deze bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen voor zover sprake was van afwijkingen van de normen voor de verschillende onderdelen.

Rechtmatigheid

Algemeen

De minister van Veiligheid en Justitie heeft op 1 november 2013 het controleprotocol voor de jaarrekening van de politie vastgesteld. Dit controleprotocol is tevens van toepassing op de jaarrekening 2015. In het controleprotocol is het van toepassing zijnde normenkader (kader financiële rechtmatigheid) opgenomen, alsmede de toleranties ten aanzien van de bepaling van fouten en onzekerheden en de rapportagetoleranties. Voor 2015 is de rapportagetolerantie op gelijk niveau als in 2014 en dat betekent dat alle fouten in de financiële rechtmatigheid die uitkomen boven € 5 miljoen per post in de jaarrekening moeten worden verantwoord. Bovendien moeten alle onzekerheden boven € 15 miljoen worden verantwoord.

Onder rechtmatigheid wordt, in het kader van de bedrijfsvoeringsparagraaf, de comptabele rechtmatigheid verstaan, ofwel het in overeenstemming zijn met de begroting en met de regelingen zoals opgenomen in het kader financiële rechtmatigheid van het controleprotocol. Dit geldt uitsluitend voor zover deze regelingen de uitkomst van de in de jaarrekening opgenomen financiële transacties beïnvloeden.

Door de minister van Veiligheid en Justitie zijn in de jaaraanschrijving 2017 nadere aanwijzingen gegeven voor de verantwoording in de bedrijfsvoeringsparagraaf van de jaarrekening 2015 en verder, waaraan in deze rapportage is voldaan. Het controleprotocol bevat een limitatief aantal wetten, besluiten en regelingen waaraan de politie in elk geval moet voldoen. Daarnaast is over 2015 een actualisatie gemaakt van wet- en regelgeving ten behoeve van het kader financiële rechtmatigheid.

In 2015 is een totaalbedrag van € 298 miljoen aan fouten in de financiële rechtmatigheid opgetreden die uitkomen boven de rapportagetolerantie. In 2014 was dit € 312 miljoen, inclusief de hieronder beschreven verandering in rekenmethodiek. De desbetreffende rechtmatigheidsfouten hebben volledig betrekking op de inkoop van de politie. Op andere terreinen van de bedrijfsvoering zijn geen fouten en onzekerheden in de financiële rechtmatigheid geconstateerd die boven de rapportagetolerantie uitkomen.

In 2015 zijn stappen voorwaarts gezet om de rechtmatigheid bij de politie verder te verbeteren. De in het Masterplan Financiële Rechtmatigheid voorziene taakverdeling tussen kaderstellende en toezichthoudende stafdirecties enerzijds en de uitvoering bij het PDC anderzijds, is ingevoerd en begint steeds meer gestalte te krijgen. Een apart ingerichte ondersteuningsgroep onder leiding van een lid van de korpsleiding zorgt ervoor dat het dossier voldoende aandacht blijft krijgen te midden van de vele veranderingen die binnen de organisatie gaande zijn. Daarbij is niet alleen aandacht voor nieuwe instrumenten en werkprocessen die in de komende jaren verder moeten worden ingevoerd en verankerd, maar ook voor bewustwording bij het management en de medewerker. De inzet is om ook in aanvulling op de hard controls via soft controls voortdurende positieve aandacht voor dit thema te behouden en de organisatie verder te verbeteren. Daarbij moet worden opgemerkt, dat het plaatsingsproces van personeel bij de politie nog in volle gang is. Daardoor is de bezetting van veel bedrijfsvoeringsfuncties nog niet goed geregeld. In samenhang met de volgende stap in de personele reorganisatie moet ook in de komende jaren worden verwacht dat nog veel mensen van functie gaan veranderen.

Deze situatie maakt de organisatie onvermijdelijk kwetsbaar door het wisselen van managerposities en kennis bij het personeel van de procedures en voorschriften. De organisatie is daardoor extra gevoelig voor fouten. Dit is opgevangen door extra controlewerkzaamheden en daar waar nodig de inrichting van hulpconstructies, zoals de tijdelijke inhuur van externe deskundigen.

Hieronder volgt voor de belangrijkste thema's een nadere toelichting.

Inkopen
In 2015 is de capaciteit van de inkoopfunctie van de politie versterkt ten opzichte van de voorgaande jaren. Er zijn in 2015 in totaal dertig gunningen gerealiseerd en dat is een verdubbeling ten opzichte van 2014. Voor de komende twee jaar is bovendien een aanbestedingskalender in ontwikkeling. Uitvoering van dit instrument zal naar verwachting leiden tot een verdere afname van de financiële onrechtmatigheid.
Ook de kwaliteit van de inkoopfunctie verbetert gestaag. Toch vergen deze verbeteringen mede als gevolg van de personele reorganisatie nog meerdere jaren. Voor een goede inkoop is namelijk bezetting en betrokkenheid nodig, niet alleen van de inkoopafdeling maar ook van de proceseigenaren van elke inkoopcategorie, eindgebruikers en van de afdelingen die nieuwe contracten moeten implementeren.
Het jaar 2015 werd gekenmerkt door tijdelijke bezetting en onderbezetting op met name de hoogwaardige bedrijfsvoeringsfuncties. Dit is een van de oorzaken waardoor de inkoopfunctie relatief veel tijd nodig heeft om het gewenste resultaat te bereiken. Er zijn met name achterstanden in de aanbesteding op het gebied van ICT. Bovendien wordt nog gewerkt aan een uniform en actueel contractenregister waardoor nu soms op basis van gedateerde informatie bestellingen worden gedaan. Verder ontbreekt incidenteel het personeel om de contracten na gunning ook daadwerkelijk te implementeren in de dagelijkse bedrijfsvoering.
Tegelijkertijd staan ook andere verbeteringen in de bedrijfsvoering binnen de politie onder grote druk om gerealiseerd te worden. Denk aan het Aanvalsprogramma ICT. Deze tijdsdruk leidt regelmatig tot inkopen buiten de aanbestedingsregels omdat met spoed aanvullend personeel moet worden aangetrokken. Hierdoor ontstaat een opwaartse druk op de financiële onrechtmatigheid, waarvoor beheersmaatregelen zijn getroffen zoals een autorisatie door de korpsleiding in het geval van een voorgenomen onrechtmatige inkoop.

De politie heeft, naast het Masterplan Financiële Rechtmatigheid, ook een verbeterprogramma gestart dat voorziet in acties om de inkoopfunctie en de daarmee samenhangende processen verder te verbeteren. De doelstelling van dit programma is om als organisatie zo ver te zijn te zijn dat de omvang van de onrechtmatigheid betreffende de inkoop van producten en diensten zoveel mogelijk is geborgd binnen de rapportagetolerantiegrens voor financiële rechtmatigheid van 1 procent van de rijksbijdrage. De maatregelen om deze tolerantie van € 50 miljoen te halen en de daarvoor benodigde periode zullen nog nader worden uitgezocht.

De eerste resultaten van het verbeterprogramma, zoals een aanbestedingscommissie (Tenderboard) en een CPO Office zijn in 2015 door de korpsleiding vastgesteld. Er is een voorlichtingsloket ingericht voor medewerkers en contractpartners en er is een procedure om onderbouwd en beargumenteerd van de bestaande inkooproute af te wijken. Er zijn in 2015, aanvullend op hetgeen in 2014 al is ontwikkeld, nieuwe concernbrede inkoop- en bestelprocessen ingevoerd. De korpsbrede implementatie en controle op de naleving vergt gezien de stand van zaken van de personele reorganisatie nog veel aandacht. Andere verbeteringen, zoals een koppeling van contractering, bestelling en financiële administratie hebben meer tijd nodig. Dit is medio 2015 in het herijkingsplan aan de Tweede Kamer gecommuniceerd.

Er hebben geen wezenlijke wijzigingen plaatsgevonden in relevante wet- en regelgeving met betrekking tot inkoop. Voorlopig is nog geen sprake van integrale en (automatisch) gekoppelde inkoopsystemen en evenmin is een clustering van productgroepen tot inkooppakketten beschikbaar. Daarom heeft de integrale rechtmatigheidstoets op inkopen net als in 2014 in overleg met de accountant op leveranciersniveau plaatsgevonden. De geboekte uitgaven per leverancier zijn daarbij beoordeeld op financiële rechtmatigheid door onderzoek naar de onderliggende documentatie.

De doorontwikkeling van de organisatie leidt tevens tot een mogelijkheid van betere analyse van de financiële bestedingen op het gebied van rechtmatigheid. Mede in overleg met de accountant is de beoordelingssystematiek in 2015 op deze wijze aangescherpt. Dit houdt in dat ook de kleinere bedragen tussen € 12.500 en de € 50.000 op rechtmatigheid zijn gecategoriseerd. Voorzichtigheidshalve

zijn daarbij alle posten waarvoor het onderliggende bewijsmateriaal onvoldoende zekerheid verschafte, meegerekend als onrechtmatig.
In 2015 gaat het om een totaalbedrag aan onrechtmatigheid in deze categorie van € 33 miljoen. In 2014 was dat € 43 miljoen. In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de spendanalyse weergegeven in vergelijking met 2014. Hierbij zijn de vergelijkende cijfers over 2014 ook aangepast aan de meer verfijnde beoordeling.

Het onderstaande overzicht geeft de uitkomsten weer van de eindejaartoets van 2014 en 2015.

Ook met inachtneming van de nieuw gekozen (verfijndere) beoordelingsmethode is te zien dat, in euro's, de stijgende trend van de totale onrechtmatigheid in 2015 is gestabiliseerd en licht gedaald[3]. De verwachting is dat de daling in de onrechtmatigheid zich in 2016 zal inzetten. Daarbij zijn drie kanttekeningen te plaatsen. In de eerste plaats zal naar verwachting in 2016 een nieuwe Europese Aanbestedingswet van kracht worden. De aanpassingen in die wet, zoals het vervallen van de zogenoemde 2B diensten, kunnen tot nieuwe onrechtmatigheden leiden. Tevens zal de definiëring van het foutbegrip als gevolg van de nieuwe wet aan een inhoudelijke toets moeten worden onderworpen. Dit kan consequenties hebben voor de hoogte van de onrechtmatigheden. Ten slotte blijken, onverlet de verdere professionalisering van de inkoopfunctie binnen de complexe markt, aanbestedingstrajecten niet altijd even voorspelbaar te zijn. Zo hebben reacties vanuit de markt vanwege de omvang en complexiteit van aanbestedingstrajecten in het verleden regelmatig tot vertragingen geleid. De geconstateerde onrechtmatigheden bleven dan langer voortbestaan. Een verhoogde managementaandacht voor rechtmatige inkoop blijft daarom onverminderd noodzakelijk.

Rechtmatigheid inkopen (bedragen X € 1 miljoen)

	Vallend onder regime aanbestedingen		Onrechtmatige inkopen	
	2015	2014	2015	2014
Leveranciers > € 200.000	1.171	1.219	205	203
Leveranciers < € 200.000	158	187	93	109
Totaal	**1.329**	**1.406**	**298**	**312**

3 Procentueel is de onrechtmatigheid gestabiliseerd op 22%.
4 Tijdsregistratie en fiatterings systeem.

Personeelsuitgaven
Voor de personeels- en salaris administratie is 2015 een jaar van grote verandering. Diverse HRM-systemen zijn samengevoegd tot landelijke systemen en er vonden veel wijzigingen in wet en regelgeving plaats. Deze veranderingen hebben een aanzienlijk impact op de procesgang binnen het HRM-domein gehad.

De uniformering en harmonisatie van arbeidsvoorwaarden en afbouwafspraken hebben veel impact gehad en dat geldt tevens voor de invoering van de werkkostenregeling (WKR). Er is een Employee Self Service systeem ingevoerd, waarbij alle medewerkers van de politie - die voorheen met 27 verschillende personeels- en salarissystemen werkten - zelf hun personele zaken kunnen regelen en inzien in één landelijk systeem. Ook vond een migratie van 27 naar 1 salarisadministratie plaats. Per 21 maart 2015 is het korps bovendien gestart met het werken met een BVCM[4] van twaalf gelijk ingerichte onderdelen. Daarin is een relatie aangebracht tussen de leidinggevende van een team en de medewerkers binnen dat team. De processen en procedures rondom tijdschrijven en de goedkeuring daarvan zijn weliswaar ingevoerd, maar de doorontwikkeling en werking vergen komende periode nog de nodige aandacht, mede vanwege de nog lopende personele reorganisatie.
Daarnaast loopt nog de standaardisatie van processen en de implementaties van systemen voor registratie en mutaties in het kader van ziekteverzuimbeheersing, Regeling Toetsing Geweldbeheersing Politie (RTGP), opleidingen en de ondersteuning van de personele reorganisatie.
Deze veranderingen hebben in 2015 niet geleid tot onrechtmatigheden van materiële omvang.

In 2015 zijn zoals in de inleiding gemeld diverse nieuwe P-systemen geïmplementeerd en is een aangepast normenkader toegepast. Daarnaast zijn EDP-audits uitgevoerd en daar waar nodig hulpstructuren ingericht. Enkele HRM-processen vragen daarbij in het bijzonder vermelding.

Zo is het proces van schadeclaims rond posttraumatische stressstoornissen (PTSS) een aandachtspunt. De korpschef heeft eind 2014 een audit laten uitvoeren op de afhandeling na erkenning van PTSS als beroepsziekte. Hij wilde hiermee een goed beeld krijgen van de kwaliteit van de uitvoering van de hierop betrekking hebbende circulaire, in het bijzonder het proces na erkenning van PTSS als beroepsziekte voor (voormalige) politieambtenaren en voorafgaand aan de afhandeling van de materiële en immateriële schadeclaims. Het proces PTSS is volledig in werking, van aanmelding tot erkenning. In het landelijk proces zijn naar aanleiding van de uitkomsten van de audit verschillende controlemaatregelen opgenomen.

Daarnaast is een aandachtspunt de centrale borging van het proces sociale zekerheid. Een projectmatige aanpak optimaliseert de administratie op het gebied van in dienst genomen of gehouden medewerkers met een uitkering of uitkeringsverleden (WAO, WIA, WW etc.) op toegekende voorziening of status UWV-pensioen uitkeringen. Er zijn hierbij afwijkingen ten opzichte van de afgesproken werkwijze geconstateerd en er is een verbetervoorstel voor de werkwijze opgeleverd. De definitieve werkinstructie is afgerond en de migratie naar de nieuwe werkwijze is georganiseerd en gecommuniceerd. Correcties worden verwerkt in toekomstige afrekeningen met het UWV en hebben geen gevolg voor de jaarcijfers.

De bekendheid met de eisen waaraan moet worden voldaan in het kader van financiële rechtmatigheid is binnen het PDC en ook de Dienst HRM nog niet optimaal belegd. Dit vraagt voor 2016 om een gedegen uitleg op alle organisatieniveaus. Vanuit de verrichte controles ten aanzien van rechtmatigheid is gebleken dat de beheersing van de financiële rechtmatigheid nog onvoldoende geborgd is in processen zoals declaraties, toelagen en ouderschapsverlof en verbetering behoeven. Naar aanleiding van de uitgevoerde controles zijn in 2015 in deze processen correcties uitgevoerd. In 2016 worden de werkprocessen binnen HRM op deze punten aangepast.

Subsidies en bijdragen
De politie ontvangt subsidies. Op centraal niveau worden overzichten bijgehouden van de ontvangen subsidies, waarbij de specifieke bestedingsvoorwaarden in kaart zijn gebracht. Een totaal overzicht wordt jaarlijks met het Ministerie van Veiligheid en Justitie afgestemd. Als gevolg van de grote diversiteit in spelregels is het echter niet doelmatig om een uniform toetsingskader vast te stellen. De controle van subsidies volgt daarom de specifieke bestedingsvoorwaarden voor elke afzonderlijke subsidie.
De diversiteit in voorwaarden krijgt de komende periode meer aandacht, maar ook de wijze waarop de dossiers in de eenheden beheerd worden. Er wordt nog veel gewerkt volgens de aanpak van de korpsen vóór de start van de nationale politie in 2013. Momenteel is er een handboek in ontwikkeling voor het verder uniformeren van de werkwijze en registratie. Op basis van een risicoanalyse worden waar nodig gegevensgerichte controlewerkzaamheden verricht vanuit de control-functie. Er is in 2015 een beperkt aantal dossiers geselecteerd voor controle op

rechtmatigheid. Hierbij is geen financiele onrechtmatigheid geconstateerd.

Bijzondere rijksbijdragen
De Dienst Financiën van het PDC hanteert al vanaf 2013 een kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid op het gebied van bijzondere bijdragen van het Rijk. Op basis daarvan wordt, mede gebaseerd op controlebevindingen van de interne auditors van de politie de controle nader ingevuld en doorontwikkeld.
Het register Bijdragenoverzicht wordt gebruikt als normenkader. Maandelijks wordt dit Bijdragenoverzicht geactualiseerd aan de hand van ontvangen bedragen en ontvangen toekenningsbrieven. In dit overzicht is per bijdrage vermeld welke bestedingsvoorwaarden er zijn, in welk document de toekenning van de bijdrage is vastgelegd, de balanspositie in de jaarrekeningen en begrotingen, de geactualiseerde bestedingen en de contactpersoon voor deze bijdrage. Er was in 2015 nog geen eenduidige rapportagesystematiek van waaruit de besteding van de bijdragen met een maandelijks overzicht kon worden verantwoord. Aan een passende vormgeving zal in 2016 aandacht worden geschonken.

Treasury
Het vanaf 2013 van toepassing zijnde treasurystatuut is inmiddels ingevoerd. In 2015 is in samenspraak met het Ministerie van Veiligheid en Justitie een start gemaakt het statuut te evalueren. Daarbij is geconstateerd dat nog niet alle werkprocessen voldoende zijn uitgewerkt en van interne controles zijn voorzien. Dit heeft bij het onderzoek naar de financiële rechtmatigheid geleid tot de constatering van een aantal kleinere onvolkomenheden. De hoofdconclusie is gerechtvaardigd dat het treasurystatuut met betrekking tot de rechtmatigheidsaspecten binnen de verantwoordelijke teams goed is ingevoerd en geborgd. Het treasurystatuut is de norm voor de toets op de financiële rechtmatigheid van de handelingen en controles die plaatsvinden binnen het treasuryteam.

Doordat de beslaghuizen nog niet volledig in werking zijn (dit zijn locaties waar alle in beslag genomen voorwerpen worden bewaard) loopt de administratieve afhandeling van in-beslaggenomen geld via de kas van de politie. Hierdoor wordt het maximale kassaldo uit het treasurystatuut in sommige gevallen overschreden. Pas nadat de beslaghuizen volledig in werking zijn, wordt bezien of de omlegging van de stroom in beslag genomen gelden van de financiële functie van de politie naar de beslaghuizen gewenst is.

De beperkte geconstateerde onrechtmatigheid door het overschrijden van de kaslimiet wordt dan ook niet veroorzaakt door het onvoldoende borgen van het geïmplementeerde treasurystatuut, maar door de onvoorspelbaarheid bij het innen van transactiegelden en in beslag genomen gelden. In totaliteit is geen onrechtmatigheid van materiële omvang vastgesteld.

Totstandkoming beleidsinformatie
De beleidsinformatie in de financiële verantwoording van de politie bestaat uit formatie- en bezettingsgegevens. Deze informatie is afkomstig uit het centrale personeelsregistratiesysteem dat met ingang van 2015 in gebruik is genomen. Op de controle van de bezettingsgegevens is in de lijn (first line of defence) functiescheiding van toepassing en heeft interne controle plaatsgevonden. Daarnaast is de informatie beoordeeld door onderdelen van de control-organisatie (second line of defence) en getoetst door de afdeling Financieel Interne Beheersing (third line of defence). Bij deze interne toets is vastgesteld dat de verantwoorde formatie- en bezettingsgegevens betrouwbaar en controleerbaar zijn.

Financieel- en materieel beheer
Financieel beheer
In 2013 en 2014 is door een extern adviesbureau onderzoek gedaan naar het financieel beheer van de politie. Onder financieel beheer werd in het kader van het onderzoek verstaan: “het financieel beheer en die onderdelen van het personeel en materieel beheer die een relatie hebben met het financieel beheer”. In de rapportage hierover zijn adviezen uitgebracht met betrekking tot de aspecten: (geautomatiseerde-) systemen, processen (AO/IC), mensen en cultuur en management en organisatie.

De uitgebrachte aanbevelingen zijn samen met de aanbevelingen van de certificerend accountant in een intern adviesregister voor verbetering van het financieel beheer opgenomen. De aanbevelingen in dit register zijn voor opvolging toebedeeld aan de verantwoordelijke beleidsdirectie en/of de betreffende dienst van het PDC. De interne monitoring op de voortgang heeft plaatsgevonden via de reguliere planning- en controlcyclus en is daarmee geborgd in de organisatie. Dit heeft geen aanleiding gegeven om hierover specifiek te rapporteren in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Bedrijfsvoeringssystemen
Een belangrijk deel van de bedrijfsvoering steunt op informatie uit computersystemen en daarop geïnstalleerde software. Jaarlijks wordt een in een samenwerking met Korpsaudit een extern onderzoek gedaan naar de

betrouwbaarheid en de continuïteit van deze systemen. Dit onderzoek heeft betrekking op de voor de jaarrekeningcontrole van belang zijnde applicaties, de van belang zijnde interfaces daarvan evenals de IT General Controls van de rekencentra waar deze applicaties worden beheerd. Doelstelling van dit onderzoek is het in opzet, bestaan en werking toetsen van de betrouwbaarheidswaarborgen van de betreffende applicaties, interfaces en IT General Controls.
Uit de onderzoeken blijkt een aantal dringende verbeterpunten. Deze verbeterpunten komen grotendeels overeen met de verbeterpunten uit voorgaande jaren. Ten behoeve van de jaarverslaggeving zijn deze zwakten met aanvullende maatregelen opgevangen. De komende periode zal aandacht besteed worden aan de prioritering en oplossing van de betreffende punten. Daarmee zal naar verwachting een verbetering bewerkstelligd kunnen worden.

Materieel beheer
In het Besluit beheer politie is met betrekking tot materieel beheer aangegeven dat de administratie van strategische activa dient te zijn ingericht. Ten aanzien van cruciale activa zoals wapens en opsporingsapparatuur is dit inmiddels gedaan. Daarnaast is in 2015 aandacht besteed aan de inrichting van de registratie van voertuigen en huisvesting. De komende periode dient de registratie op strategische en overige activa verder te worden ontwikkeld.

Bij de voormalige korpsen werd de administratie ten behoeve van het bewaken van de aanwezigheid van materiële vaste activa divers uitgevoerd. Bij de overgang van de administraties van de voormalige korpsen in de financiële administratie van de nieuwe organisatie is besloten de bewaking van strategische activa te beleggen bij de facilitaire en IV-functie. Hiermee is de koppeling van de activaregistratie met de financiële administratie losgelaten. De activa met een boekwaarde van nul zijn daarbij uit de financiële administratie verwijderd. In afwijking op de planning is de inrichting van de bedrijfsadministraties voor de IV-organisatie en Facility Management (FM) vertraagd.

Met betrekking tot de ICT-middelen wordt voor het materieel beheer gebruik gemaakt van een managementdatabase (CMDB). In 2015 is een analyse uitgevoerd op de in de financiële administratie geregistreerde activa. Hierbij zijn de investeringen beoordeeld op bestaan door middel van deelwaarnemingen. Er bestaat echter een onzekerheid ten aanzien van afwaarderingen (buiten gebruik stellen van activa) die, door het ontbreken van de koppeling, mogelijk niet in de financiële administratie zijn afgeboekt. Dit risico is in 2015 beperkt, maar zal vanwege het geplande afslanken en stroomlijnen van de datacenters vooral in 2016 spelen. Beheersmaatregelen met betrekking tot dit item worden in 2016 ingericht.

Voor huisvesting is een centrale registratie aanwezig van de belangrijkste basisgegevens van de huur en eigendomspanden. De bij de politie in gebruik zijnde panden zullen uiteindelijk volledig geregistreerd en beheerd worden binnen de facilitaire module van het managementinformatiesysteem. Dit systeem was echter nog in ontwikkeling sinds eind 2015.

In 2015 heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de voertuigen. Door deze inventarisatie is inzicht verkregen in aantallen, types en teams waar voertuigen worden ingezet. Er is tevens een controle uitgevoerd aan de hand van het aantal verzekerde voertuigen. Op basis van deze controle hebben enkele correcties plaatsgevonden. Uiteindelijk dienen de in gebruik zijnde vaar- en voertuigen te worden geregistreerd in een nog te implementeren voertuigmanagementinformatiesysteem. Eind 2015 bevindt de politie zich in de selectiefase van dit systeem.

In 2015 is in navolging op 2014 voortgang geboekt op de uitgifte van het nieuwe dienstwapen aan hiervoor gecertificeerde medewerkers. In het eerste kwartaal van 2016 wordt de uitgifte van het nieuwe dienstpistool afgerond. De registratie van de wapens is gekoppeld aan jaarlijks uit te voeren inspecties. Bij de inspectie en registratie worden de veiligheidsvesten ook meegenomen.

De komende jaren wordt de nodige extra aandacht besteed aan de doorontwikkeling van het beheer van strategische activa van de politie.

Misbruik en oneigenlijk gebruik
Integriteit is voor de politieorganisatie een belangrijke waarde. Hoewel van alle overheidsorganisaties mag worden verwacht dat zij integer handelen, geldt dit voor de politie helemaal. Het geweldsmonopolie, de handhaving van regels en de mogelijkheid mensen rechtens hun vrijheid te ontnemen, scheppen een extra verantwoordelijkheid. Daarom moeten zowel de organisatie als haar medewerkers het goede voorbeeld geven. Signalen van mogelijke normschendingen worden daarom altijd serieus onderzocht. Voor politiemensen die op onaanvaardbare wijze over de schreef gaan, is geen plaats meer in de organisatie.
Wanneer sprake is van plichtsverzuim

zijn disciplinaire of andere maatregelen genomen. Naast deze repressieve aanpak, is er veel aandacht voor het ondersteunen van het morele bewustzijn en het bevorderen van integer handelen. De kapstok hiervoor is het integriteits-beleid 2014-2017. Nieuwe medewerkers leggen bij indiensttreding een eed of belofte af en worden voorafgaand aan hun aanstelling gescreend. Daarnaast zijn er bij de uitvoering van relevante bedrijfsvoeringsprocessen diverse maatregelen van interne controle, het vier-ogenprincipe en andere manieren van interne controle ingericht en uitgevoerd.

In 2015 is een medewerker van de politie verdacht van het op grote schaal lekken van politie-informatie aan criminelen. Uit het onderzoek is gebleken dat deze medewerker, hoewel deze bij aanvang van de loopbaan een zogenoemd betrouwbaarheids- en geschiktheidsonderzoek had ondergaan, niet het voor de functie benodigde veiligheidsonderzoek van de AIVD had ondergaan bij aanvang van de werkzaamheden op een vertrouwensfunctie. Op het moment dat uit het veiligheidsonderzoek bleek dat de betrokkene geen verklaring van geen bezwaar (VGB) kreeg, is de betrokkene weliswaar direct verplaatst naar een andere functie, maar is verzuimd zijn autorisaties in te trekken. Uit deze casus zijn lessen getrokken en er worden maatregelen getroffen om te voorkomen dat medewerkers op een vertrouwensfunctie worden geplaatst zonder een verklaring van geen bezwaar. Ook worden verbeterslagen gemaakt op het gebied van het toekennen en intrekken van autorisaties.

Bij de uitvoering van de 18-maandenregeling zijn risico's geïnventariseerd met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik van deze regeling. Een van de voorwaarden is dat medewerkers die gebruik maken van de 18-maandenregeling (art. 55aa Barp) gekort worden voor zover zij inkomsten genieten die zij nog niet hadden voordat zij gebruik maakten van de regeling. Om te beoordelen in hoeverre er neveninkomsten zijn geweest, worden momenteel opgaven opgevraagd bij medewerkers die gebruik maken van de regeling. Indien blijkt dat er neveninkomsten zijn geweest, worden teveel uitgekeerde bedragen teruggevorderd.

Overige

Op basis van de beschikbare informatie zijn geen overige van belang zijnde tekortkomingen geconstateerd, die vermelding behoeven in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

2.9 Ondertekening

Den Haag, 9 mei 2016,

De korpschef van politie,

Drs. E.S.M.Akerboom MPM

De minister van Veiligheid en Justitie,

Mr. G.A. van der Steur

3

Overige gegevens

Overige gegevens

3.1 Gebeurtenissen na balansdatum

Eind maart 2016 is de rapportage "Inzicht in de omvang van het personele en materiele budget nationale politie 2016-2020" naar de Tweede Kamer gezonden. Hieruit blijkt dat de verhouding doelen/activiteiten en middelen uit balans is. Uit deze rapportage blijkt ook dat extra middelen nodig zijn van rond de € 300 miljoen jaarlijks oplopend vanaf 2016 naar 2020 om de taakuitvoering en de vastgestelde ambities te kunnen realiseren. De geconstateerde onbalans, voor 2016 van € 170 miljoen, maakt deel uit van de besluitvorming door het Kabinet bij Voorjaarsnota in mei van dit jaar.
Indien geen aanpassing van de taakuitvoering, bijstelling van ambities plaatsvindt of structureel extra financiele middelen beschikbaar worden gesteld staat er spanning op het uitvoeren van de activiteiten binnen de beschikbare middelen.

De genoemde spanning laat zich in de resultaten over de eerste drie maanden zien. De eerste maanden van het jaar bevestigen het beeld van de rapportage "Inzicht in de omvang van het personele en materiele budget nationale politie 2016-2020" dat de financiële realisatie versus de prognose voor 2016 somber is. De korpschef heeft de opdracht uitgezet om uiterst terughoudend te zijn met het aangaan van financiële verplichtingen en deze waar mogelijk te beperken.

3.2 Verwerking saldo/ resultaatbestemming

In het Besluit financieel beheer politie is opgenomen dat het eigen vermogen van de politie uitsluitend bestaat uit een algemene reserve. Daarnaast is als overgangsbepaling opgenomen dat tot een door de minister van Veiligheid en Justitie te bepalen tijdstip tevens een bestemmingsreserve ICT is toegestaan. Het exploitatieresultaat van enig jaar wordt, na mutatie van de bestemmingsreserves, toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve.

Het jaar 2015 is afgesloten met een negatief exploitatieresultaat van € 194 miljoen. Het negatieve exploitatieresultaat is ten laste gebracht van de reserves van de politie.
Er is € 99 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserve ICT ter dekking van de meerkosten voor het AVP.
In de begroting is een onttrekking aan de algemene reserve van € 23 miljoen gepland ter dekking van de kosten voor de aanschaf van het nieuwe uniform en temporisering van het AVP. Als gevolg van het meer negatieve exploitatieresultaat is de daadwerkelijke onttrekking aan de algemene reserve € 72 miljoen hoger dan begroot. In totaal is € 95 miljoen onttrokken aan de algemene reserve.

3.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Minister van Veiligheid en Justitie

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in deze financiële verantwoording opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Nationale Politie op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met het Besluit financieel beheer politie en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in deze financiële verantwoording opgenomen jaarrekening 2015 van Nationale Politie te Den Haag ('de Nationale Politie') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de exploitatierekening over 2015;
- de balans per 31 december 2015;
- het kasstroomoverzicht 2015;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen; en
- de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is het Besluit financieel beheer politie en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol voor de jaarrekening politie en het controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Nationale Politie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Benadrukking van de financiële rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel financiële rechtmatigheidsverantwoording in de bedrijfsvoeringparagraaf op pagina 50 van de jaarrekening, waarin de bevindingen betreffende de financiële rechtmatigheid nader uiteengezet zijn. Hieruit is af te leiden dat op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, voor zover in het Controleprotocol politie toetsing wordt verlangd, voor € 298 miljoen aan bestedingen onrechtmatig zijn aangemerkt. De rechtmatigheidsfout betreft het niet voldoen aan de bestedingsregels zoals opgenomen in de Aanbestedingswet 2012.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verantwoordelijkheden van de korpschef

De korpschef is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit financieel beheer politie en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), alsmede voor het opstellen van het verslag, en voor
- het afleggen van verantwoording aan de Minister over de financiële rechtmatigheid en stelt in dat kader de financiële rechtmatigheidsverantwoording op die onderdeel uitmaakt van de bedrijfsvoeringparagraaf, en voor
- een zodanige interne beheersing die de korpschef noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de korpschef afwegen of de Nationale Politie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet de korpschef de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de korpschef het voornemen heeft om de Nationale Politie te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De korpschef moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Nationale Politie haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 10 mei 2016
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

M. van Ginkel RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2015 van Nationale Politie

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol voor de jaarrekening politie, het controleprotocol WNT, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de korpschef en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.
- Het vaststellen dat de door de korpschef gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit zijn bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.

Wij communiceren met de korpschef onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

I

Bijlage

Bijlage I:

Staat van overdrachten en bestedingen (rijks)bijdragen

(bedragen X € 1.000)

Onderwerp	Saldo per 1-1-2015 *a*	Ontvangen in boekjaar *b*	Totaal beschikbaar *c (=a+b)*	Besteed in het boekjaar *d*	Restitutie *e*	Saldo per 31-12-2015 *f (=c-d-e)*
Algemene bijdrage V&J	**-**	**4.707.843**	**4.707.843**	**4.707.843**	**-**	**-**
Algemene bijdrage VenJ	-	4.707.843	**4.707.843**	4.707.843	-	-
Bijzondere bijdragen V&J	**101.632**	**102.287**	**203.920**	**164.248**	**-369**	**40.041**
112 verbetertraject	1.800	-	**1.800**	-	-	1.800
Aanpak Kinderporno (NPKK)	216	-	**216**	208	-	8
Afpakken	4.188	-	**4.188**	4.188	-	-
Beheer ID-module	225	1.400	**1.625**	1.096	-	529
Burgernet 2.0	-	600	**600**	-	-	600
Cybercrime	28.800	800	**29.600**	24.643	-	4.957
Cybertop	-	2.070	**2.070**	2.070	-	-
Dierenpolitie	273	1.089	**1.362**	1.056	-	306
DSI	3	14.309	**14.312**	14.033	-369	648
EUPST	-	20	**20**	-	-	20
FEC	2	1.067	**1.069**	1.068	-	1
Financial Intelligence Unit (FIU)	28	1.156	**1.184**	1.184	-	-
Kinderporno en kindersekstoerisme	2.000	-	**2.000**	496	-	1.504
Korpscheftaken	-25	45	**20**	9	-	11
LMO landelijke projectkosten	1.775	8.900	**10.675**	3.592	-	7.083
LMO regionale projectkosten	12.500	-	**12.500**	2.366	-	10.134
MEOS fase II	2.555	-	**2.555**	1.241	-	1.314
Peseta	-	43	**43**	41	-	2
Pilot Langdurig Toezicht Zedendelinquenten	-	25	**25**	25	-	-
Politiespelen	-	90	**90**	90	-	-
Programma Antwoord op geweld	711	722	**1.433**	294	-	1.139
Programma Intelligence	914	500	**1.414**	358	-	1.056
Speekseltesters	-	750	**750**	-	-	750
Team Bestrijding Ondermijning Sint Maarten	-	1.000	**1.000**	-	-	1.000
Team VHT	-	44.471	**44.471**	44.471	-	-
Team VHT (handhavingsmiddelen)	1.233	3.829	**5.062**	2.736	-	2.326
Versterking veiligheidsketen	-	5.400	**5.400**	1.558	-	3.842
Vorming Nationale Politie/PDC	41.744	14.000	**55.744**	55.744	-	-
Weerbaarheid	2.692	-	**2.692**	1.681	-	1.011
Overige bijdragen V&J	**87.816**	**134.701**	**222.517**	**126.446**	**222**	**95.849**
Amber Alert	262	1.191	**1.453**	1.060	-	393
Animaties dadertypes kindersekstoerisme	-	22	**22**	22	-	-
Beheerskosten Politieonderwijsraad (POR)	19	790	**809**	712	-	97
Best of three worlds	-	135	**135**	13	-	122
Burgernet	1.045	2.500	**3.545**	2.221	-	1.324
C2000 incl. ODIN	30.801	88.921	**119.722**	63.031	-	56.691
Randapparatuur	-	9.000	**9.000**	8.590	-	410
Coördinatie uitzendingen	-	427	**427**	427	-	-
FIU	79	4.045	**4.124**	3.675	-	449
FIU BES-eilanden	9	110	**119**	114	-	5
GMS	691	1.776	**2.467**	1.236	-	1.231
GMS nieuwe release	200	-	**200**	200	-	-
Landenprogramma's	1.941	1.200	**3.141**	1.508	-	1.633
MH17	386	2.328	**2.714**	2.714	-	-

Onderwerp	Saldo per 1-1-2015 *a*	Ontvangen in boekjaar *b*	Totaal beschikbaar *c (=a+b)*	Besteed in het boekjaar *d*	Restitutie *e*	Saldo per 31-12-2015 *f (=c-d-e)*
Pilot herstelbemiddeling	157	31	**188**	74	-	114
Professionalisering politieaanpak uitgaansgeweld	-	135	**135**	9	-	126
Project European Firearms Experts (EFE)	22	13	**35**	6	-	29
Recht doen aan slachtoffers	167	200	**367**	207	-	160
RST	939	8.645	**9.584**	9.584	-	-
RST Duradero	-	411	**411**	411	-	-
RST KKNA	-	-	**-**	-	-	-
RST extra bijdrage	-	85	**85**	-	-	85
Team Bestrijding Ondermijning Sint Maarten	-	1.116	**1.116**	1.116	-	-
Team Dreigingsmanagement	-	150	**150**	70	-	80
Uitbuiting Roma kinderen	-	72	**72**	11	-	61
Uitzendingen	2.151	7.400	**9.551**	4.500	-	5.051
Vergoeding gebruik werkplekken OM	-	680	**680**	680	-	-
VHT/reparatiebudgetten voormalige korpsen	-576	174	**-402**	74	-476	-
Wet Middelen Test	554	-	**554**	57	-	497
Bijdragen NCTV	996	2.478	**3.474**	193	3	3.278
Bijdragen overige departementen	1.770	-	**1.770**	6	-	1.764
Overige bijdragen VenJ	46.202	667	**46.869**	23.925	695	22.249
Overige bijdragen (o.a. gemeenten en derden)	**6.231**	**5.717**	**11.949**	**1.907**	**1.372**	**8.670**
EU subsidies	3.620	351	**3.971**	1.287	59	2.625
SAOP	667	2.285	**2.952**	-913	1.346	2.519
Overige bijdragen	1.945	3.081	**5.026**	1.533	-33	3.526
Totaal (rijks)bijdragen	**195.679**	**4.950.548**	**5.146.229**	**5.000.444**	**1.225**	**144.560**

II

Bijlage

Bijlage II:

Besteding bijdragen vorming nationale politie

Overzicht besteding in het jaar 2015

Exploitatierekening (Reorganisatie - in 2015) (bedragen X € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Bijdragen			
Bijdragen VenJ	110.334	28.558	69.508
Overige bijdragen		-	-
Totaal bijdragen	**110.334**	**28.558**	**69.508**
Exploitatiekosten			
Personeel	98.603	14.400	59.843
Rente	-	-	-
Opleiding en vorming	1.609	8.400	1.046
Huisvesting	3.412	4.000	3.371
Vervoer	8	-	59
Verbindingen en automatisering	239	-	293
Geweldmiddelen en uitrusting	-	-	-
Operationeel	91	-	72
Beheer	6.372	1.758	4.824
Totaal exploitatiekosten	**110.334**	**28.558**	**69.508**
Resultaat uit normale bedrijfsvoering	**-**	**-**	**-**
Buitengewone lasten	-	-	-
Buitengewone baten	-	-	-
Exploitatieresultaat	**-**	**-**	**-**

Toelichting
Voor de vorming van nationale politie heeft het Ministerie van Veiligheid en Justitie specifieke bijdragen beschikbaar gesteld. De bijdragen worden gebruikt om de tijdelijke frictiekosten op te vangen. Deze frictiekosten betreffen vooral vergoedingen voor vertrekstimuleringsregelingen, kosten van outplacement en omscholing, vergoedingen voor extra woon-werkverkeer en programmakosten voor de vorming van de eenheden en het Politiedienstencentrum.

De bestedingen in 2015 bedragen € 110 miljoen, wat € 82 miljoen hoger is dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door extra kosten vanwege vertrekstimulerende maatregelen (€ 77 miljoen). In tegenstelling tot begroot vallen deze kosten in de uitvoering met name in het jaar 2015. Verder zijn in 2015 kosten gemaakt voor de uitvoering van de realisatie van eenheden en het Politiedienstencentrum en voor de uitvoering van de personele reorganisatie.
Deze uitgaven worden deels bekostigd uit bijdragen die in 2015 of eerder zijn ontvangen. Zie hiervoor ook bijlage 1. Het overige deel (€ 55 miljoen) wordt bekostigd uit nog te ontvangen bijdragen.

Bijlage

Bijlage III:

Meerkosten Aanvalsprogramma Informatievoorziening Politie

Overzicht meerkosten Aanvalsprogramma IV in het jaar 2015

Exploitatierekening (BAVP - in 2015) (bedragen X € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Bijdragen			
Bijdragen VenJ	-	-	-
Overige bijdragen	-	-	-
Totaal bijdragen	**-**	**-**	**-**
Exploitatiekosten			
Personeel	30.486	20.000	35.833
Rente	-	-	-
Opleiding en vorming	147	-	1
Huisvesting	321	-	297
Vervoer	-	-	-
Verbindingen en automatisering	67.000	69.540	48.476
Geweldmiddelen en uitrusting	-	-	-
Operationeel	9	-	1
Beheer	525	-	2.628
Totaal exploitatiekosten	**98.488**	**89.540**	**87.236**
Resultaat uit normale bedrijfsvoering	**-98.488**	**-89.540**	**-87.236**
Buitengewone lasten	-	-	-
Buitengewone baten	-	-	-
Exploitatieresultaat	**-98.488**	**-89.540**	**-87.236**

Toelichting

Het Aanvalsprogramma Informatievoorziening Politie (AVP) is eind 2011 gestart in opdracht van de Minister van Veiligheid en Justitie en kent een meerjarig financieel kader van € 374 miljoen. De opdracht van het AVP is het op orde brengen van de ICT van de politie. De beoogde doelen zijn onder andere meer gebruiksgemak, verbetering van de continuïteit, meer en betere informatie-uitwisseling intern en met partners, meer flexibiliteit en toekomstvastheid en lagere beheerskosten.

De totale bestedingen tot en met 2015 bedragen € 238 miljoen. Hiervan is € 98 miljoen in 2015 gerealiseerd. Ten opzichte van de begroting worden de kosten meer gedifferentieerd verantwoord binnen vooral de categorieën verbindingen en automatisering en personeel.

IV

Bijlage

Bijlage IV:

Recherchesamenwerkingsteam (RST)

Exploitatierekening RST

Exploitatierekening en resultaatbestemming (bedragen X € 1.000)	Jaarrekening 2015	Begroting 2015	Jaarrekening 2014
Bijdragen			
Bijdragen BZK	14.029	13.517	12.763
Overige bijdragen	-	60	-
Totaal bijdragen	**14.029**	**13.577**	**12.763**
Exploitatiekosten			
Personeel	6.757	6.741	7.069
Rente	-	-	-
Opleiding en vorming	291	358	384
Huisvesting	825	1.000	996
Vervoer	565	635	617
Verbindingen en automatisering	1.828	2.146	1.753
Geweldmiddelen en uitrusting	7	7	12
Operationeel	1.380	1.610	1.210
Beheer	1.236	303	38
Afschrijvingen	1.140	777	684
Totaal exploitatiekosten	**14.029**	**13.577**	**12.763**
Resultaat uit normale bedrijfsvoering	**-**	**-**	**-**

Balans RST

Balans (na resultaatbestemming) (bedragen x € 1000)

Activa	31 december 2015	31 december 2014
Vaste activa		
Materiële vaste activa	2.704	1.194
Financiële vaste activa		-
Totaal vaste activa	**2.704**	**1.194**
Vlottende activa		
Voorraden	-	-
Vorderingen en overlopende activa	2.708	135
Rekening-courant ministerie van financiën	-	-
Liquide middelen	1.540	2.990
Totaal vlottende activa	**4.248**	**3.125**
Totaal activa	**6.952**	**4.319**

Passiva	31 december 2015	31 december 2014
Eigen vermogen		
Algemene reserve	-	-
Bestemmingsreserves	-	-
Totaal eigen vermogen	-	-
Voorzieningen	**-**	**-**
Langlopende schulden	**-**	**-**
Kortlopende schulden		
Kortlopende deel leningen	-	-
Openstaande (rijks)bijdragen	-	2.472
Schulden personeel	584	227
Crediteuren en overlopende posten	922	759
Rekening-courant Nationale Politie	5.446	861
Liquide middelen	-	-
Totaal kortlopende schulden	**6.952**	**4.319**
Totaal passiva	**6.952**	**4.319**

www.politie.nl

« waakzaam en dienstbaar »

16020